

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

TONJA TÄHTINEN

Seksuaalikasvatuksen teemapäivä Varissuon koululla

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2023

Tekijä(t) Tähtinen, Tonja	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä maaliskuu 2023
	Sivumäärä 35	Julkaisun kieli suomi
Julkaisun nimi Seksuaalikasvatuksen teemapäivä Varissuon koululla		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalian tutkinto-ohjelma		
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa seksuaalikasvatuksen teemapäivä Varissuon koulun 5.–6. luokkalaisille. Opinnäytetyön aihe on aina ajankohtainen ja se koskee tai on koskenut monia. Jokainen meistä on jossain elämänsä vaiheessa saanut seksuaalikasvatusta. Moni ei mieti sitä, mikä merkitys seksuaalikasvatuksen tasolla on ihmisen elämään. Hyvällä seksuaalikasvatuksella ihminen oppii tuntemaan oman kehonsa sekä tunteensa. Tärkeänä tavoitteena hyvässä seksuaalikasvatuksessa on myös, että ihminen oppii tuntemaan itsensä arvokkaasti juuri sellaisena kuin hän on. Hyvä, sekä laaja seksuaalikasvatus on myös tärkeä keino seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn.</p> <p>Teemapäivä sisälsi opetustuokioiden lisäksi seksuaalikasvatukseen liittyviä toiminnallisia osuuksia. Toiminnalliset osuudet olivat minun suunnittelemani ja kuvittajana niissä sekä diasarjoissa toimi Markus Ihmäki.</p> <p>Teemapäivän tavoitteena oli antaa laajempaa seksuaalikasvatusta 5.–6. luokkalaisille kuin se, mitä oppikirjat tarjoavat. Teemapäivä toteutettiin Varissuon koululla, jonka erityispiirre on koulun suuri määrä S2-oppilaita. Tämä tarkoittaa sitä, että suurin osa teemapäivään osallistuvista lapsista oli maahanmuuttotäustaisia. Teemapäivän erityispiirteisenä tavoitteena oli siis sen sopiminen jokaiselle lapselle, kulttuurista tai uskontotäustasta riippumatta.</p> <p>Toiminnallisessa opinnäytetyössä muun muassa selvitettiin, mitä mieltä lapset sekä teemapäivään osallistunut opettaja olivat teemapäivän sisällöstä. Opinnäytetyössä selvitettiin myös, miten teemapäivä soveltuu seksuaalikasvatuksen opetukseen koulussa. Näiden vastauksien avulla voi teemapäivän ideaa tulevaisuudessa muokata rajattomasti.</p> <p>Teemapäivässä käsiteltiin raskautta, sitä miten raskaus saa alkunsa sekä laajasti murrosikään liittyviä aiheita. Tiettyyn sukupuoleen kohdistuvat muutokset käytiin läpi erillistunneilla, jolloin paikalla oli oppilaita vain tietyn sukupuolen edustajia. Näin taattiin kaikille turvallinen oppimisympäristö. Erillistuntien materiaaleihin kuului silti myös vastakkaisen sukupuolen murrosikään liittyviä aiheita.</p>		
Avainsanat Seksuaalikasvatus, lapsen oikeudet, toiminnallisuus		

Author(s) Tähtinen, Tonja	Type of Publication Bachelor's thesis	Date March 2023
	Number of pages 35	Language of publication: Finnish
Title of publication Sex education theme day at Varissuo school		
Degree programme Bachelor of Social services		
<p>The aim of this thesis was to implement a sex education theme day for 5th-6th graders at Varissuo school. The topic of the thesis is always topical, and it concerns or has concerned many people. Each of us has received sex education at some point in our lives. Many people do not think about the importance of the level of sex education in a person's life. With good sex education, people learn to know their own bodies and feelings. Another important goal of good sex education is that people learn to feel worthy of who they are. Good and comprehensive sex education is also an important means of preventing sexual violence.</p> <p>In addition to the teaching sessions, the day included functional parts related to sex education. The functional parts were designed by me and illustrated by Markus Ihmäki. The aim of the theme day was to provide a broader range of sex education for 5th-6th graders than what the textbooks offer. The theme day took place at Varissuo school, which has many S2 pupils. This means that the majority of the children participating in the theme day were from an immigrant background. The specific aim of the theme day was therefore to make it suitable for every child, regardless of their cultural or religious background.</p> <p>One of the aims of the action research was to find out what the children and the teacher who took part in the theme day thought about the content of the theme day. The thesis also explored how the theme day could be applied to sex education in schools. These answers will allow the idea of the theme day to be adapted indefinitely in the future.</p> <p>The theme day covered pregnancy, how pregnancy starts, and a wide range of topics related to puberty. The changes affecting a particular gender were discussed in separate lessons, with only students of that gender present. This ensured a safe learning environment for all. However, the materials in the separate lessons also included topics related to puberty for the opposite sex.</p>		
Keywords Sex education, children's rights, functionality		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	7
2.1 Mikä on toiminnallinen opinnäytetyö	7
2.2 Opinnäytetyön aiheen valinta.....	7
3 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ	7
3.1 Varissuon koulu	8
3.2 Yhteistyö	8
3.3 Maahanmuuttajat Suomessa sekä Turun Varissuolla.....	9
3.4 Erityispiirteet.....	10
4 TEORIAA SEKSUAALIKASVATUKSEN TAKANA	10
4.1 Mitä on seksuaalikasvatus.....	10
4.1.1 Seksuaalikasvatus Suomessa	12
4.1.2 Seksuaalikasvatus eri kulttuureissa.....	13
4.2 Monikulttuurisuuden vaikutukset.....	15
4.3 Lasten ja nuorten oikeudet	16
4.3.1 Seksuaalioikeudet	17
4.3.2 Lasten seksuaalioikeudet	18
5 TEEMAPÄIVÄN SUUNNITTELU	19
5.1 Teemapäivän suunnittelun aloittaminen	19
5.2 Teemapäivän diasarjat.....	19
5.3 Teemapäivän toiminnallisuus.....	20
5.3.1 Teemapäivän toiminnallisuuden suunnittelemineen	21
5.3.2 Yhteisen tunnin toiminnallisuudet.....	21
5.3.3 Erillisten tuntien toiminnallisuudet.....	22
5.3.4 Yhteenvetotunnin toiminnallisuudet.....	23
6 TEEMAPÄIVÄN TOTETUS	23
6.1 Teemapäivän aikataulu.....	23
6.2 Ensimmäinen tunti	24
6.3 Toinen tunti	24
6.4 Kolmas tunti	25
6.5 Neljäs tunti	26
7 TEEMAPÄIVÄN ARVIOINTI	26
7.1 Lasten teemapäivän loppupalaute	27
7.2 Koulun henkilökunnan loppupalaute	28
7.3 Oma arvio teemapäivästä	29

8 POHDINTA	30
8.1 Teemapäivän hyödynnettävyys	30
8.2 Muita hyötyjä	31
8.3 Oma kasvu.....	31
9 OPINNÄYTETÖN MATERIAALIT	33
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Jokainen meistä tulee kohtaamaan seksuaalikasvatusta jossakin vaiheessa elämää. Suurin osa ihmisistä ajattelee seksuaalikasvatuksen tarkoittavan ainoastaan sukupuolitaudeista valistamista tai kondomin asettamista kurkun päälle. Seksuaalikasvatus on sitäkin, mutta myös paljon muuta. Seksuaalikasvatuksen tarkoituksena on oppia tuntemaan omaa kehoansa, ymmärtämään tunteitansa sekä hyväksymään ja arvostamaan itseänsä juuri sellaisena kuin on. Hyvä seksuaalikasvatus sisältää muun muassa tunteita, turvataitoja, mediataitoja, tietoja omista oikeuksista kuin myös tietoja kehon kehitymisestä, seksuaalisista suuntautumisista sekä seksistä. Seksuaalikasvatus on laaja käsite, mutta esimerkiksi ala-asteiden oppikirjat käsittelevät aihetta suppeasti.

Tiesin jo aikaisessa vaiheessa, että opinnäytetyöni koskisi seksuaalisuutta. Halusin myös haastaa itseäni, joten toteutustavaksi valikoitui toiminnallinen opinnäytetyö. Tarkka aihe muokkautui lopulliseen muotoonsa pienen miettimisen jälkeen.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda seksuaalikasvatuksen teemapäivä, missä käsiteltäisiin laajemmin seksuaalikasvatukseen kuuluvia aiheita. Teemapäivään yhdistettiin myös toiminnallisuuden teema. Näin lapset pääsisivät tekemisen kautta oppimaan aiheita, jotka saattavat monesta tuntua noloilta.

Yhteistyökumppanina tässä opinnäytetyössä toimi Turussa sijaitseva Varissuon koulu. Koulun erityispiirteenä on se, että yli 70 % sen oppilaista on vieraskielisiä. Suurin osa teemapäivään osallistuneista oli S2- lapsia (Suomi toisena kielenä). Opinnäytetyön raportista selviää tarkemmin, miten lasten erilaiset taustat otettiin huomioon.

Teemapäivän jälkeen siihen osallistunut opettaja sekä lapset vastasivat Google Forms-muodossa kysymyksiin liittyen teemapäivään.

2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

2.1 Mikä on toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyön voi toteuttaa eri tavoin. Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi niistä. Toiminnallinen opinnäytetyö on työelämälähtöinen. Sillä tavoitellaan esimerkiksi käytännön toiminnan kehittämistä tai jonkin asian ohjeistamista (SAMK, n.d.) Tällaisessa toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyy raportointi, tutkimusnäyttöön pohjattu perustelu sekä käytännön tekeminen. Opinnäytetyön lopputuloksena voi olla esimerkiksi opas tai tapahtuma. Valitsin toiminnallisen opinnäytetyön sen käytännön läheisyyden vuoksi. Siksi valitsin opinnäytetyökseni teemapäivän toteuttamisen. Sain yhdistettyä opinnäytetyöhöni luovuutta, mutta myös esiintymisen harjoittelua.

2.2 Opinnäytetyön aiheen valinta

Kun aloin suunnitella opinnäytetyöni aihetta, minulle oli ainoastaan selvää se, että haluaisin aiheen koskevan seksuaalisuutta. Tarkemmin en syytä sille osaa selittää, tunsin aiheen vain kutsuvan minua. Halusin hyvin ajattoman aiheen, joka olisi myös ajankohdainen. Alun perin suunnittelin toteuttavan jonkinlaisen kyselyn, koskien mielipiteitä seksuaalikasvatuksen laadusta. Minulle oli hankalaa rajata keitä kysely koskisi, joten ohjaavan opettajani kanssa lähdimme muokkaamaan ideaa. Saimme muokattua ideaa seksuaalikasvatuksen teemapäiväksi. Tämä aihe osui samaan kenttään aikaisemman ideani kanssa, mutta muutti muotoaan toiminnalliseksi opinnäytetyöksi.

3 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ

Tässä kappaleessa tulen käymään läpi tarkemmin yhteistyökumppaninani toiminutta koulua, sitä miten opinnäytetyön suunnittelu lähti aluilleen sekä koulun ja Varissuon alueen erityispiirteitä, jotka opinnäytetyössä otettiin huomioon.

3.1 Varissuon koulu

Varissuon koulu sijaitsee Turussa, Varissuon asuinalueella. Koulu on perustettu vuonna 1984 (Varissuon koulu, n.d.). Koulussa on kahdeksan perusopetuksen ryhmää, valmistavaa opetusta sekä kolme pienluokkaa. Teemapäivä toteutettiin yhden perusopetuksen ryhmän sekä yhden pienluokan yhdistelmälle. Varissuon koulun erityispiirre on suomen kieltä toisena kielenä puhuvien suuri määrä. Turun kaupungin Kasvatus- ja opetuslautakunnan tekemän selvityksen palveluverkkoratkaisujen mahdollisista vaikutuksista koulujen ja väestön eriytymisen vähentämiseen Itä-Turun alueella (2021, luku ”Nykytilanteen kuvaus”) mukaan Varissuon koulussa opiskeli 2021 191 oppilasta, joista vieraskielisiä oli 149, eli 78 %.

3.2 Yhteistyö

Opinnäytetyön suunnitteleminen aloitettiin keväällä 2022. Suunnitteleminen aloitettiin ottamalla yhteyttä koulunjohtajaan sekä mahdollisesti teemapäivään osallistuvan luokan opettajaan. Koulu oli kiinnostunut opinnäytetyöhöni osallistumisesta. Opinnäytetyö suunniteltiin koskemaan silloin pienluokan 5.-luokalla olevia, joita ei pienluokassa ollut useita, joten mukaan otettiin myös heidän rinnakkaisluokkansa 5.-luokkalaiset. Johtaja antoi myönteisen vastauksen opinnäytetyön suorittamiseen. Turun kaupungin tutkimuslupalomakkeen lisäksi, muita lomakkeita opinnäytetyön suorittamiseen Varissuon koululla ei tarvittu.

Alkuperäinen suunnitelma oli, että opinnäytetyön teemapäivä toteutettaisiin 2022 kevään aikana. Suunnitelmat muuttuivat ja päivämäärä siirtyi lokakuun loppuun. Tässä vaiheessa Varissuon koulunjohtaja oli vaihtunut, joten häneltä haettiin uusi varmistus asian toteuttamiselle. Täytetty tutkimuslupalomake lähetettiin hänelle syksyn alussa. Uuden lukuvuoden alkaessa olivat myös oppilaat, joiden oli suunniteltu osallistuvan, siirtyneet luokka-asteen ylöspäin. Heille ei pidetty opetussuunnitelman (käytän raportissani myös lyhennettä OPS) mukaisesti aiheeseen liittyviä tunteja, vaan aiheet käytiin teemapäivässä. Kun teemapäivän toteutus siirtyi, päädyttiin pitäytymään alkuperäisessä suunnitelmassa, jotta myös nämä, nyt 6. luokkalaiset lapset saisivat opetussuunnitelman mukaisesti teemapäivän aiheen opetusta.

Suurin yhteistyö käytiin minun sekä pienluokan opettajan välillä. Hänen kanssaan sovimme toteutuspäivämäärän sekä sain häneltä hyviä neuvoja teemapäivää varten. Hän kävi myös ennen teemapäivää läpi materiaalin mitä olin tuottanut ja hyväksyi sen sopivaksi. Yhteydenpito tapahtui sujuvasti.

3.3 Maahanmuuttajat Suomessa sekä Turun Varissuolla

Maahanmuuttaja on yleiskäsite koskien henkilöä, joka on muuttanut maasta toiseen. Suomen väestöstä vuonna 2021 oli ulkomaalaistaustaisia noin 8,5 %, eli noin 470 000 (Tilastokeskus, 2022). Verrattuna koko maan keskiarvoon, asuu Varsinais-Suomessa hieman enemmän ulkomaalaistaustaisia. Tilastokeskuksen mukaan Turun asukasluvusta 13,2 % oli vuonna 2021 ulkomaalaistaustaisia. Vertailtuna Porin ulkomaalaistaustaisten määrään asukasluvusta, joka oli samana vuonna 4 %, asuu Turussa yli 3 kertaa enemmän ulkomaalaistaustaisia ihmisiä. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli 180 eri maan kansalaisuusryhmää vuonna 2021.

Silloin suurimpana olivat Viron kansalaiset, joiden lukumäärä oli yli 50 000. Seuraavana ovat Venäjän kansalaiset noin 30 000 ihmisen voimin sekä kolmantena Irakin kansalaiset, joita Suomessa on noin 15 000 (Tilastokeskus, n.d.). Maahanmuuttajien osuus Itä-Turussa sijaitsevalla Varissuolla vuonna 2019 lähenteli 50 % (Turun kaupunki, 2020, kohta ”Muunkieliset keskittyvät Turussa voimakkaasti muutamille alueille”). Varissuo on yksi kolmesta alueesta Turussa, missä muunkielisten osuus on ylittänyt 30 % alueen asukkaista (Rasinkangas, 2014, s. 4).

Varissuo on hyvin monikulttuurinen alue, asuinalueena se on monen kieliryhmän suosiossa. Siellä asuukin ihmisiä yli 60 maasta (Lehtinen, 2020). Asuinalueena Varissuo on vahvasti maahanmuuttotaustaisten suosiossa, mutta osa kantaväestöstä välttää Varissuolle muuttamista juuri sen vahvan maahanmuuttotaustaisen asukasmuodon vuoksi (Rasinkangas, 2014). Varissuon maine on ollut monien kantasuomalaisten mielessä kyseenalainen, sillä 1990-luvun puolivälin lähestyessä Varissuolle muutti ihmisiä monista eri maista, minkä jälkeen ulkomaalaisten tekijöiden osuus rikoksissa kasvoi, sekä lehdissä nousi useasti esille rikosuutisiin liittyen Varissuon asuinalue (Lehtinen, 2020). Varissuon kuuluisa alue- ja koulupoliisi Vesa Jauhiainen on

kommentoinut Turkulainen-lehdelle, että Varissuo on selvästi mainettaan parempi ja että puheista huolimatta Turun vaarallisin alue löytyy keskustasta (Kangasniemi, 2018).

3.4 Erityispiirteet

Erityispiirteen opinnäytetyön teemapäivän toteuttamiseen toi se, että suurin osa osallistuvista oppilaista on maahanmuuttotäustaisia. Olen käynyt edellisessä otsikossa tarkemmin läpi Varissuon taustaa. Opinnäytetyön teemapäivän aiheena oli seksuaalikasvatus, mikä voi kulttuurista riippuen olla hyvin erilaista. Oppilaat käyvät suomalaista koulua, jolloin teemapäiväni täytyi pitää sisällään suomalaisen opetussuunnitelmaan kuuluvia asioita. Halusin toteuttaa teemapäivän mahdollisimman kunnioittavasti kaikkia kohtaan. Käyn raportissani tarkemmin läpi asioita mitä tein, jotta teemapäivä olisi kaikille sopiva.

Toisena erityispiirteenä oli myös oppilaiden erilaiset oppimistaustat. Teemapäivään osallistui lapsia pienryhmästä sekä normaalin yleisopetuksen ryhmästä. Pienryhmän lapsilla oli taustallaan erilaisia oppimishaasteita, mitkä olisivat voineet tuottaa teemapäivän aikana haasteita. Tähän reagoitiin jo etukäteen päättämällä pienryhmän opettajan läsnäolosta teemapäivän aikana. Näin turvattiin teemapäivän jatkuminen häiriöistä huolimatta. Teemapäivän aikana ei tapahtunut ollenkaan minkäänlaisia häiriöitä.

4 TEORIAA SEKSUAALIKASVATUKSEN TAKANA

4.1 Mitä on seksuaalikasvatus

Seksuaalikasvatuksen tehtävä on jakaa sitä tietoa seksuaalisuudesta ja seksistä, jota nuori tarvitsee tehdäkseen seksuaaliterveytensä ja mielihyvänsä kannalta hyviä valintoja.” (Bildjuschkin & Malmberg, 2000, s. 10). Seksuaalikasvatuksen tarkoituksena on

kehittää ymmärrystä omasta kehostaan. Siihen kuuluu myös tiedon lisääminen itsemääräämisoikeuksista sekä se opettaa myös niin itsensä kuin toisten ihmisten kunnioittamista. Euroopan seksuaalikasvatuksen standardien mukaan opinnäytetyön teemapäivään osallistuneiden lasten ikäryhmälle (9–12-vuotiaat) pitäisi opettaa ihmiskehosta ja sen kehittymisestä, lisääntymisestä sekä seksuaalisuudesta ja tunteista. Opettaa pitäisi myös erilaisista ihmissuhteista ja elämäntyyleistä, seksuaaliterveydestä ja -oikeuksista kuten myös arvoista ja normeista (BZgA & WHO, 2010. s.45–47)

Seksuaalikasvatus voidaan karkeasti jakaa kahteen osaan, viralliseen sekä epäviralliseen. Virallinen seksuaalikasvatus tarkoittaa perustumista vahvistettuun tietoon, sekä ammatillisesti ohjattua, että suunniteltua toimintaa. Viralliseen seksuaalikasvatukseen kuuluu kouluissa tapahtuva seksuaalikasvatus. Epävirallista seksuaalikasvatusta saadaan huoltajilta sekä muilta kasvatustyötä tekeviltä, muun muassa tavallisissa arjen tilanteissa. Mitä nuorempi lapsi on, niin sitä suurempi merkitys on epävirallisella seksuaalikasvatuksella (BZgA & WHO, 2010. s.8). Virallinen sekä epävirallinen seksuaalikasvatus täydentävät toisiansa ja päämäärä on kummassakin sama; saavuttaa tuntemus, että voi itse vaikuttaa omaa elämää koskeviin asioihin ja että tuntee riittävää osaamista siihen (Johansson, n.d.).

Isona osana hyvässä seksuaalikasvatuksessa on se, että seksuaalikasvattaja on sinut seksuaalikasvatukseen liittyvien aiheiden kanssa. Tätä toteavat pro gradu- tutkielmaan osallistuneet opettajat (Korhonen & Kärkkäinen, 2020. s.66). Kasvattaja viestii olemuksellaan ja puheillaan monia asioita. Seksuaalikasvattajan käyttämillä sanoilla voi olla nuorille suurikin merkitys, esim. seksuaalisesta häirinnästä ja seksuaalisuuden moninaisuudesta sekä muiden kohtelusta kertoessa (Oinonen & Susineva, 2021, s.24). Hyvän seksuaalikasvatuksen avulla pystytään romuttamaan jopa haitallisia sekä vääriä uskomuksia, jolloin tilalle saadaan tuotua perusteltua tietoa sekä näkemyksiä seksuaalisuudesta (Bildjuschkin & Malmberg, 2000).

Tärkeää seksuaalikasvatuksessa on sen oikea aikaisuus, tiedon laatu sekä moninaisuus. Oikea aikaisen seksuaalikasvatuksen merkitys näkyy siinä, että liian aikaisin annettu tieto ei vielä kiinnosta mutta taas liian myöhäinen tieto ei tuo apuja jo koettuihin tilanteisiin. Myös ikätasoisuudella on suuri merkitys seksuaalikasvatuksessa (BZgA & WHO, 2010. s.12). Seksuaalikasvatusta on tärkeää antaa jo nuorille lapsille, mutta

heille ei voi opettaa samoja asioita kuin esimerkiksi yläastetta käyvälle nuorelle. Ikätasoa vastaavalla seksuaalikasvatuksella turvataan lapsen turvallisen kehittyminen ja kasvaminen.

Minusta seksuaalikasvatuksen moninaisuuden tärkeys on viime vuosina noussut. Yhteiskunta monikulttuurisoituu, jolloin on tärkeää ottaa huomioon Suomen kouluissa tapahtuvassa seksuaalikasvatuksessa lasten ja nuorten erilaiset lähtökohdat (Kouluterveyskysely, 2015). Maahanmuuttajien kasvun määrä on tuonut esille myös kielellisiä haasteita. Käyn tarkemmin näitä kielellisiä haasteita läpi raporttini tulevissa kappaleissa.

4.1.1 Seksuaalikasvatus Suomessa

Seksuaalikasvatusta annetaan Suomessa pääosin peruskouluissa. Ensimmäiset koulutunnit liittyen seksuaalikasvatukseen tulevat ala-asteella. Opettajilla on suurelta osin vapaat kädet seksuaalikasvatuksen toteuttamiseen, sillä varsinaisista oppikirjoista voi löytyä hyvinkin eri tavalla tietoa seksuaalikasvatuksesta. Tämä tuottaa pahimmillaan hyvinkin eriarvoista seksuaalikasvatusta, kun vapautta on liiankin paljon. Toiset opettajat hyödyntävät tämän ja tuottavat laadukasta seksuaaliopetusta, kun toiset tyytyvät juuri ja juuri minimaalisen seksuaalikasvatuksen toteuttamiseen. Pro gradu- tutkielman mukaan opettajat toivovat laadukkaamman seksuaalikasvatuksen toteuttamiseksi lisää koulutusta, motivaatiota sekä tukea (Korhonen & Kärkkäinen, 2020). Samassa tutkielmassa opettajat nostivat esille myös sen, että koska seksuaalikasvatus on pääasiassa opettajan itsensä vastuulla, miten kaikkialla Suomessa tapahtuva seksuaalikasvatus voi silloin olla tasavertaista (Korhonen & Kärkkäinen, 2020, s.67).

Nuorten seksuaaliterveystietojen tason on todettu 2000-luvulla heikentyneen (Pakarinen, 2019). Pakarinen (2019) toteaa myös väitöskirjassaan, että poikien tiedot olivat merkitsevästi huonompia, kuin tyttöjen. Neuvonta ja tieto seksuaalikäyttäytymiseen ja siihen liittyvissä aiheissa on monen nuoren mielestä liian myöhään annettua sekä riittämätöntä (IPPF, 2012). Tutkiessani teemapäivää varten erilaisia oppikirjoja, huomasin joidenkin kertovan aiheesta hyvinkin pintapuolisesti. Näin suurin osa

seksuaalikasvatuksen laadusta jää opettajan vastuulle. Mahdollisesti aikaisemmin mainitun pro gradun tuloksiin reagoiminen ja opettajien tuen määrän lisääminen voisi tuoda muutosta siihen, millaiseksi seksuaalikasvatuksen laatu tutkimuksissa koetaan.

Vuonna 2021 suoritetussa kouluterveyskyselyssä tukee aiempia tutkimuksia (seksuaalikasvatus on riittämätöntä ja annetaan liian myöhään), sillä 6,3 % yläasteikäisistä sekä 6,7 % lukiolaisista koki tarvitsevänsä enemmän tietoa kehosta (THL, 2021). Edelliseen kouluterveyskyselyyn verraten yläasteikäisillä nousua oli 0,6 % ja lukioikäisillä 1,4 %. Vuoden 2015 kouluterveyskyselyssä kävi ilmi, että suomalaistaustaisilla nuorilla on parempi SELI-tietämys (seksuaali- ja lisääntymisterveys) kuin maahanmuuttajanuorilla. Kysely koski niin peruskouluja, lukioita sekä ammatillisia oppilaitoksia. Katriina Bildjuschkin kirjoittaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisussa (2016, s.45–50) siitä, että seksuaaliterveyden laajuuden takia on nykyinen opetusmäärä riittämätön. Suurin osa seksuaalikasvatukseen kuuluvista tunteista tulee yläasteella.

Seksuaalikasvatukseen pitäisi mahduttaa tietoutta murrosiän muutoksista, seurustelusuhteista, kuukautisista, raskausajasta ja erilaisista ehkäisykeinoista. Lisäksi tulisi kertoa seksuaalisuuden moninaisuudesta ja opettaa tunne- ja mediataitoja. On selvää, ettei näitä kaikkia aiheita pienillä tuntimäärillä ehdi käymään laadukkaasti läpi. Kaikilla nuorilla ei ole elämässään tukena turvallista läheistä, keneltä voisi saada epävirallista seksuaalikasvatusta virallisen seksuaalikasvatuksen tueksi. Näitä nuoria löytyy jokaisesta kulttuurista ja uskontokunnasta. Myös osa turvapaikanhakijanuorista kuuluu tähän kategoriaan, varsinkin kun ympärillä on uuden kulttuurin ihmiskäsitys sekä arvot, jotka voivat olla täysin vastakkaiset oman opitun kulttuurin kanssa, jolloin ne voivat aiheuttaa suurtakin ristiriitaa nuoren mielessä. (Bildjuschkin, 2016).

4.1.2 Seksuaalikasvatus eri kulttuureissa

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten määrä on kasvussa suomalaisessa koulu- maailmassa. He ovat tuoneet mukanaan moninaisia kulttuureja, joiden pitäisi sovitaa itsensä sisälle suomalaiseen kulttuuriin. Suuressa roolissa on se, kuinka paljon ihmiset haluavat mukauttaa opittuja kulttuurimalleja toisen maan kulttuurimalleihin.

Perheen tavoista sekä kulttuurista riippuen, voivat seksuaalisuuteen liitettävät asiat olla yksilön oman päätäntävällän alla olevia tai yhteisön ja perheen päätäntävällän alaisia (THL, 2021). Kulttuurit määrittelevät osaksi myös sen, miten vanhemmat keskustelevat lastensa kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista tai miten he haluavat lapsillensa aiheita koulussa opetettavan.

Muita määritteleviä tekijöitä on muun muassa vanhempien itse saama seksuaalikasvatus, sosioekonominen lähtöasema niin entisessä kotimaassa kuin Suomessa sekä vanhempien koulutustaso. Nämä vaikuttavat paljonkin lasten ja nuorten saamaan epäviralliseen seksuaalikasvatukseen, mitä huoltajat ja muut heidän elämässään olevat aikuiset toteuttavat. Näin tieto voi jäädä suurelta osin vain virallisen seksuaalikasvatuksen vastuulle. Jo vuonna 2007 tehty tutkimus seksuaalikasvatuksesta 2000-luvun Suomessa kertoo koulujen arvotörmäyksistä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tai heidän vanhempiensa kanssa koskien seksuaalikasvatusta (Kontula & Meriläinen, 2007).

Arvotörmäykset eivät koske pelkästään ulkomaalaisia kulttuureja, vaan niitä ilmenee esimerkiksi myös romanikulttuurissa, missä vanhempien kunnioittaminen on hyvin tärkeää. Seksuaalisuutta ja sitä sivuavaa aiheita on vältettävä puhumasta vanhempien ollessa läsnä (Brusila, 2016, s. 32–42). Kaikilla uskontokulttuureilla on seksuaalisuuteen liittyviä asioita, mihin suhtaudutaan usein tuomitsevasti. Uskontokulttuurissamme on myös ristiriitaa herättäviä asioita, kuten abortit, itsetyydytys, seksuaalinen suuntautuminen sekä eri muodoissa esiintyvä seksuaalinen väkivalta (Brusila, 2016, s. 32–43). Eripuolilla maailmaa on lisääntynyt puhe aborttilainsäädännöistä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa yksi esitetty syy aborttilain mahdolliseen kiristämiseen on siellä oleva vahva kristillinen oikeisto (Jäntti, 2022). Myös Suomessa aborttilainsäädäntö aiheuttaa suurta keskustelua. Suomen aborttilainsäädäntö, mikä oli säädetty vuonna 1970, uudistettiin vuonna 2022, jolloin abortin saaminen helpottui.

Maahanmuuttajien myötä Suomessa on noussut useammin esiin kunniaväkivaltaan liittyviä asioita. Sosiaali-, terveys- ja opetusalan henkilöstön koulutus ei ole mukautunut vastaamaan kunniaväkivallan tilanteisiin, jotka ovat monimutkaisia sekä monissa kulttuureissa ilmeneviä (Hansen ym., 2016). Kunniaväkivaltaan liittyvät asiat ovat Suomessa uusi asia, joten on jotenkin ymmärrettävää ettei koulutus ole täysin päässyt

asiaan mukaan. Nyt kun erilaisten kulttuurien määrä kasvaa, pitäisi koulutuksen myös mukautua. Suurin osa sosiaali-, terveys- ja opetusalan henkilöistä tulee kohtaamaan töissään ihmisiä erilaisista kulttuureista ja uskonnoista, jolloin jokaisella olisi tärkeää olla edes pienimuotoisesti tietoa kunniaväkivallasta. Ilman pienintäkään tiedonmuruksista asiasta, on hankala henkilöstön työpaikasta riippumatta tunnistaa mahdollisia vaaranmerkkejä kunniaväkivaltaan liittyen.

4.2 Monikulttuurisuuden vaikutukset

Kuten aikaisemmin opinnäytetyön raportissani mainitsin, suurin osa Varissuon koulun oppilaista sekä Varissuolla asuvista ihmisistä on maahanmuuttotataustaisia. Koulussa on luokkia, missä on vain pari suomea puhuvaa oppilasta. Koulun entinen johtaja Nana Lampi kertoo koulutuksellisesta tasa-arvosta, alueellisesta ja sosiaalisesta eriytymisestä ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuuksista kertovassa tutkimuksessa (Bernelius & Huilla, 2021) siitä, että suuri osa koulun maahanmuuttajataustaisista lapsista on syntynyt Suomessa ja he ovat olleet suomalaisen varhaiskasvatuksen piirissä. Silti johtajan mukaan näiden lapsien suomen kielen taito on samalla tasolla kuin 2,5-vuotiaan suomea äidinkielenään puhuvan lapsen.

Vertaisoppimista ei tapahdu päiväkodeissa eikä koulussa. Lampi kuvailee lasten käyttämää kieltä ”varissuomeksi”. Tämän johdosta joutuu opettaja käyttämään enemmän aikaa yksittäisten sanojen selittämiseen kuin itse aiheen opettamiseen. Tämän vaikutus näkyy kaikissa aineissa. Myös seksuaalikasvatusta annettaessa on hyvin tärkeää, että lapsi ymmärtää sanat ja asiat, joilla hänelle opetetaan. Ongelmana maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten seksuaalikasvatuksessa on, että suurin osa tiedosta ei tule heidän kielellään (Bildjuschkin, 2016). Tukena kouluissa voisi käyttää lapsen oman kielisiä materiaaleja, mutta kun luokalla voi olla useitakin eri äidinkieliä, voisi näitä materiaaleja olla hankala hankkia. Materiaalin hankinta veisi todennäköisesti myös paljon aikaa. Tässä opinnäytetyössä se ei olisi ollut mahdollista, mutta jos joku haluaisi selko- ja monikielisen seksuaalikasvatuksen teemapäivän kehittää, olisi se varmasti hyödyllistä ja tarpeen.

Oppilaat selviävät vielä peruskoulusta heikolla kielitaidollaan, mutta toisella asteella kielitaidon merkitys kasvaa yhä. Lasten ja nuorten taidot ja vahvuudet jäävät herkästi heikon kielitaidon varjoon. Monikulttuurisuuden kasvaessa opettajilta vaaditaan kulttuurisensitiivisyyttä. Kulttuurisensitiivinen opettaja tietää oppilaidensa etnisyydet ja kulttuuritaustat sekä on tietoinen niihin kuuluvista erityispiirteistä (Keskitalo ym., 2019, s. 18.). Tietonsa kasvattamisella opettaja pystyy välttämään arvotörmäyksiä. Kun seksuaalikasvatusta opetetaan kulttuurisensitiivisesti, sopii se kaikille uskonto-taustasta riippumatta.

Maahanmuuttotaustaisen väkiluvun kasvu näkyy myös terveydenhuollossa. Siellä työskentelevillä ammattilaisilla ei ole välttämättä tarpeeksi valmiuksia pystyä vastaamaan eri taustoja omaavien ihmisten tarpeisiin (Klemetti ym., 2017) Liian moni jättää seksuaaliterveyteen liittyvät asiat hoitamatta, koska taustalla on kielivaikeuksia, tiedon saamisen ongelmia sekä pelkoa leimautumisesta. Monikulttuurisuus on myös rikkaus. Lapset oppivat pienestä pitäen suvaitsevaisiksi ja pystyvät laajentamaan maailmankatsomustaan yli suomalaisen kulttuurin. Varissuon lapsissa ja nuorissa näkyy ennakkoluulottomuutta. Ystävyksiä rakennetaan yli kulttuuri- ja uskontorajojen.

4.3 Lasten ja nuorten oikeudet

Sopimus lapsen oikeuksista syntyi vuonna 1989. Sitä ennen alle 18-vuotiailla ei ollut erillisiä oikeuksia. Lainvoimaisena sopimus on ollut Suomessa vuodesta 1991 lähtien (Lapsenoikeudet.fi, n.d.). Lapsen oikeuksia koskeva sopimus on maailman laajimmin ratifioitu sopimus, sen ulkopuolella ovat ainoastaan Yhdysvallat (Unicef, n.d.). Erityinen huolenpito ja apu on listattu lapsen oikeuksien sopimuksessa. Sopimuksessa mainittu erityinen huolenpito ja apu ulottuu koskemaan myös erilaisia elämänalueita, kuten esimerkiksi alaikäisen psykologisia taitoja ja mahdollisuuksia tehdä valistuneita päätöksiä, heidän fysiologista kykyänsä lisääntyä sekä alaikäisten emotionaalisiin sekä sosiaalisiin taitoihin koskien seksuaalikasvatusta ja esim. kykyä seksielämän aloittamiseen (Nazarenko, 2011).

4.3.1 Seksuaalioikeudet

World Association for Sexual Health mukaan seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia. Ne tarkoittavat parien tai yksilöiden oikeutta tietoisesti sekä vastuullisesti päättää seksuaalisuuteensa liittyvistä asioista, ilman minkäänlaista painostusta tai väkivallan uhkaa (ihmisioikeudet.net, n.d.). Suomi on hyväksynyt seksuaalioikeudet.

Suurena seksuaalioikeuksien toteuttajana on seksuaalikasvatus. Seksuaalikasvatuksen kautta ihminen saa ajantasaista sekä tutkittua tietoa liittyen seksuaalisuuteen (Johansson, n.d.). Seksuaalioikeudet koskevat aikuisten lisäksi myös nuoria.

World Association for Sexual Health-järjestön mukaan seksuaalioikeuksia ovat:

1. Oikeus tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen
2. Oikeus elämään, vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen
3. Oikeus itsemääräämiseen ja keholliseen koskemattomuuteen
4. Oikeus vapauteen kidutuksesta ja julmasta, epäinhimillisestä tai alentavasta kohtelusta tai rangaistuksesta
5. Oikeus vapauteen kaikista väkivallan ja pakottamisen muodoista
6. Oikeus yksityisyyteen
7. Oikeus parhaimpaan saavutettavissa olevaan terveydentilaan sisältäen seksuaaliterveyden, johon kuuluu mahdollisuus nautinnollisiin, tyydyttäviin ja turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin
8. Oikeus nauttia tieteellisen edistyksen ja sen soveltamisen eduista
9. Oikeus tietoon
10. Oikeus saada opetusta ja kokonaisvaltaista seksuaalikasvatusta
11. Oikeus solmia, muodostaa ja purkaa avioliitto tai vastaavanlaisia ihmissuhteita, jotka perustuvat yhdenvertaisuuteen sekä täyteen ja vapaaseen suostumukseen
12. Oikeus päättää lasten hankinnasta, lapsiluvusta ja lasten ajoituksesta, sekä saada tietoa ja keinoja perhesuunnitteluun
13. Oikeus ajatuksen, mielipiteen ja ilmaisun vapauteen
14. Oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen
15. Oikeus osallistua julkiseen ja poliittiseen toimintaan
16. Oikeus hakea oikeutta, oikaisua ja hyvitystä

(World association for sexual health, 2023)

4.3.2 Lasten seksuaalioikeudet

Kuten nuorilla sekä aikuisilla, myös lapsilla on seksuaalioikeudet. Lasten seksuaalioikeudet käsittelevät erilaisia asioita, kuin nuoria ja aikuisia koskevat seksuaalioikeudet. WHO määritteli lasten seksuaalioikeuksia vuonna 2010. Lasten seksuaalioikeudet liittyvät siihen, että lapsi saa kehittyä suojattuna sekä tuettuna, edeten omassa tahdissaan omanlaisekseen (Väestöliitto, n.d.). Aikuisilla on merkittävä vaikutus lasten seksuaalioikeuksien toteutumiseen, koska lapsi ei voi puolustaa tai edes tietää omia oikeuksiaan. Opettamalla lapsille seksuaalioikeuksia turvataan lasten normaali kehittyminen ja kasvu. Lapsi oppii tunnistamaan väärät teot itseänsä kohtaan, mikä suojaa häntä mahdolliselta itsesyytelyltä (Kangaskoski, 2021)

Lasten seksuaalioikeuksiin kuuluu muun muassa:

1. Edistää lasten terveyttä ja turvallista kasvua ja kehitystä omanlaisiksi ihmisiksi
2. Tarjota lapsille ikä- ja kehitystasoon sopivaa, oikeaa tietoa suunnitelmallisesti.
3. Tutustua tutkimusperustaisiin suosituksiin.
4. Edistää lasten seksuaalista turvallisuutta kaikilla mahdollisilla toiminnan tasoilla.
5. Suojata lasten ikätasoista seksuaalista kehitystä, luonnollisuutta ja viattomuutta.
6. Ohjata kunnioittavasti lasten ikätasoista uteliaisuutta, seksuaalisuutta ja kehoa kohtaan.
7. Opettaa lapsia kunnioittamaan omaa ja toisten kehoja sekä ei-sanaa.
8. Suojata ja vahvistaa lasten ehjää kehonkuvaa ja kehoitsetuntoa.
9. Opettaa lapsille tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, yksilöllisyyden ja monenlaisuuden arvostusta.

(Väestöliitto, n.d., seksuaalioikeudet lapsille)

Lasten seksuaalioikeuksia pitäisi jokaisen aikuisen toteuttaa, opettaa sekä kunnioittaa.

5 TEEMAPÄIVÄN SUUNNITTELU

Tässä kappaleessa käyn läpi teemapäivään liittyviä asioita. Kerron ensin teemapäivän suunnittelusta, jonka jälkeen käyn läpi teemapäivään jokaisen tunnin erikseen.

5.1 Teemapäivän suunnittelun aloittaminen

Teemapäivän suunnittelu aloitettiin alkukeväästä 2022. Alun perin teemapäivä sovittiin huhtikuun loppuun, mutta sattuneista syistä se siirtyi syksyyn. Keväällä oli tapaaminen luokanopettajan kanssa. Hän kertoi omia kokemuksiaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden seksuaalikasvatuksesta sekä antoi minulle hyviä neuvoja teemapäivän toteuttamiseen. Ensimmäisessä tapaamisessa päätettiin, että tytöille ja pojille pidetään erilliset tunnit yhteisten tuntien lisäksi. Tällä pyrittiin kunnioittamaan erilaisia kulttuureja ja uskontotaustoja sekä antamaan lapsille turvallisen oppimisympäristön. Aikamääräksi sovittiin neljä tuntia. Tunnit suunniteltiin niin, että ensimmäisellä tunnilla käytäisiin läpi raskautta sekä murrosiän yleisiä muutoksia. Toinen sekä kolmas tunti pyhitettäisiin tyttöjen ja poikien omille murrosiän muutoksille. Viimeinen tunti käytettäisiin yhteiseen lopputoimintaan. Helpommin hallittavan sekä rauhallisemman oppimisympäristön takia, päädyttiin siihen ratkaisuun, että teemapäivään osallistuisivat nyt kuudennella luokalla olevat oppilaat, jotka olivat teemapäivän suunnittelun alkaessa 5. luokalla. Sovimme, että teemapäivä alkaisi kello 9. Lapsilla olisi aamulla ensimmäinen oppitunti lukujärjestyksen mukaisesti ja minä saapuisin kello 8.45 paikalle. Lapsilla olisi 15 minuutin välitunti ja sen ajan käyttäisin teemapäivän valmisteluun.

5.2 Teemapäivän diasarjat

Teemapäivän diasarjat käsittelivät raskautta sekä murrosikää. Halusin diasarjoista yksinkertaiset, mutta mahdollisimman mielenkiintoiset. En halunnut taustaa mikä olisi vienyt huomion tekstistä ja kuvituksesta joten taustat jäivät valkoisiksi. Näin pystyin myös leikittelemään erilaisilla tekstiväreillä ja fonteilla. Diasarjat etenivät ns. ikävaiheittain, aloittaen raskaudesta edeten murrosiän muutoksista kohti ihastumisia sekä seksiin liittyviä asioita. Dioihin oli kirjoitettu tärkeimmät asiat, joista kerroin aina

tarkemmin esityksen edetessä. Diasarjoihin olin myös ottanut mukaan erilaisia murrosikään liittyviä videoita. Videot toimivat hyvänä opetusvälineenä seksuaalikasvatuksessa, auttaen myös lasten mielenkiinnon säilymisessä (Oinonen & Susineva, 2013, s.26).

Ajatuksena oli myös, että videoiden näyttäminen antaisi lapsille yhden tunnetun alustan lisää avuksi seksuaaliasioista oppimiseen. YouTubesta löytyy paljon erilaisten järjestöjen ja muiden virallisten tahojen kuten esimerkiksi Poikien puhelimen hyviä, aiheeseen liittyviä videoita. Diasarjojen tekemisessä käytin ”tieteellisenä” lähteenä erilaisia lapsille ja nuorille suunnattuja murrosiästä kertovia kirjoja, ympäristöopin kirjaa sekä omaa tietämystäni. Näiden avulla sain diasarjoihin laajasti tietoa erilaisista murrosiän muutoksista. Tein myös huomion siitä, kuinka paljon samoista asioista kertovat kirjat eroavat tietomäärältään toisistaan. Tällöin hyödyksi tulivat monet lähteet.

5.3 Teemapäivän toiminnallisuus

Yksi tärkeimmistä elementeistä teemapäivässä, oli sen toiminnallisuus. Kukaan lapsi ei jaksa istua montaa tuntia paikallansa, hiljaa kuunnellen. Teemapäivä olisi rehellisesti sanottuna ollut hyvin tylsä, jos se olisi ollut ainoastaan diasarjojen selittämistä. Teemapäivän toteuttamisella minulla oli myös suurempi mahdollisuus panostaa toiminnallisiin osuuksiin ja kehitellä enemmän ja paremmin juuri näille lapsille sopivia toiminnallisia osuuksia, kuin mitä opettajilla on perusopetuksen toteuttamisessa.

Oletin aiheen olevan monelle lapselle uusi ja jännittävä, joten halusin mahdollisilla toiminnallisilla osuuksilla tehdä teemapäivästä lapsille mahdollisimman turvallisen ja jännityksestä vapaan. Toiminnalliset osuudet vahvistavat myös ryhmähenkeä sekä helpottavat oppimista (Oinonen & Susineva, 2021, s.26). Olin myös suurimmalle osasta lapsista tuttu, mikä oli toiminnallisten osuuksien turvallisuuden tunteen takaamiseksi tärkeää (Heino & Janatuinen, 2013, s.11). Halusin toiminnallisten osuuksien myös eroavan toisistaan, mikä lisäisi lasten mielenkiintoa.

5.3.1 Teemapäivän toiminnallisuuden suunnitleminen

Toiminnallisuuden suunnittelu aloitettiin miettimällä lasten osaamisen ja ymmärtämisen tasoa. Suurella osalla oli hankaluuksia suomen kielen ymmärtämisessä sekä sen tuottamisessa. Lähtökohta oli se, että kaikki pystyisivät hyvin osallistumaan, eikä kukaan jäisi ulkopuolelle vain kielellisen haasteen vuoksi. Toiminnallisia osuuksia suunnitellessa piti myös ottaa huomioon ajan rajallisuus. Toiminnalliset osuudet piti suunnitella niin, että aikaa jäisi myös diasarjan läpikäyntiin. Suunnittelussa lähdettiin liikkeelle diasarjojen tuntisuunnittelun mukaisesti. X-määrän diojen jälkeen olisi aina joko käytyyn aiheeseen tai tulevaan liittyvä toiminnallinen osuus.

Näiden toiminnallisten osuuksien avulla katkaistiin hiljaa istuminen ja annettiin lapsille mahdollisuus oppia tekemisen kautta. Suurelle osalle oppilaista keskittymiseen auttaa se, että kuuntelemisen välissä on jotain mielekästä tekemistä.

5.3.2 Yhteisen tunnin toiminnallisuudet

Diasarjat lähtivät liikkeelle siitä, miten raskaus saa alkunsa. Eri kulttuureissa seksuaalikasvatus voi erota paljonkin, ja moni maahanmuuttotustainen lapsi voi nähdä vasta nyt ensimmäistä kertaa kuvia miehen ja naisen sukupuolielimistä. Ja vaikka anatomisista alueista olisikin lapsi ennen nähnyt kuvia, aiheuttaa aihe herkästi naurua ja muuta levotonta reaktiota. Liikkeelle lähdettiin ajatuksesta, että tällaisia asioita voisi olla helpompi lapsen sisäistää, kun hän voisi samalla keskittyä johonkin tekemiseen. Suunnittelu tuotti kaksi palapeliä, joista toinen kattoi naisen ja toinen miehen sukupuolielimet. Palapelin mukana tuli lappuja, joissa oli eri anatomisten osien nimiä.

Lasten tehtävänä oli ensiksi koota kummatkin palapelit ja sen jälkeen nimetä eri anatomiset osat. Apuna oli diasarjoista löytyvä mallikuva. Palapelissä kuvittajana toimi Markus Ihamäki. Palapelit toteutettiin niin, että piirretty kuva sukupuolielimistä tulos-tettiin ja vahvuuden saamiseksi liimattiin toisen paperin päälle. Kuvaan piirrettiin viivat helpottamaan anatomisten osien tunnistamista. Tämän jälkeen paperi leikeltiin sopivan kokoisiin paloihin. Lopuksi kirjoitettiin ja leikattiin anatomisten osien nimet. Palapelejä oli jokaiselle oma. Diasarjat etenivät murrosikään.

Tarkoituksena oli ottaa ennen seuraavaan aiheeseen siirtymistä yksi toiminnallinen osuus, minkä avulla näkisi sen, kuinka paljon lapset jo tietävät. Toinen toiminnallinen osuus sijoittuisi loppuun, jo opitun toistamiseksi. Nämä kaksi toiminnallista osuutta vaihtoivat muutaman kerran paikkaansa suunnittelun aikana. Inspiraatio ensimmäiseen toiminnalliseen osuuteen löytyi lasten ympäristöopin kirjasta. Kirjassa (Heinonen ym., 2015) oli rastittamistehtävä, jossa piti yhdistää murrosiän muutokset oikeaan sukupuoleen. Halusin lisätä pitkään päivään liikkumista. Pohjalla oli se, että yhdistettiin murrosiän muutokset joko tyttöihin, poikiin tai molempiin mutta rastittamisen sijasta lapset pääsivät pelaamaan maa-meri-laiva-pelin tyylillä.

Valitsin pohjaksi maa-meri-laiva-pelin sen yksinkertaisuuden takia. Peli oli helppo toteuttaa luokkahuoneessa. Materiaalien tuottaminen tähän oli myös yksinkertaista. Tarvittiin vain paperi, mistä pystyi lukemaan muutokset sekä 3 erillistä paperia, mihin oli kirjoitettu sanat ”TYTÖT”, ”POJAT” sekä ”MOLEMMAT”. Toistaminen auttaa asioiden oppimisessa. Tunnit sisälsivät lapsille monia uusia asioita, joten viimeiseksi toiminnalliseksi osuudeksi lähdin suunnittelemaan tekemistä, mikä auttaisi lapsia ymmärtämään oppimiaan sanoja vielä paremmin. Sain idean Alias-korteista. Kehittelin sopivan kokoisia tuplapaperin paloja, joihin kirjoitin teemapäivään kuuluvia sanoja. Halusin korttien olevan yhtenäiset, joten kuvittajani toteutti myös näihin hienot pääliskuvat. Kortit saivat nimen ”Murkkualias”.

5.3.3 Erillisten tuntien toiminnallisuudet

Koska yhteiset tunnit sisälsivät enemmän toiminnallisuutta, halusin rauhoittaa erilliset tunnit. Kummallakin tunnilla oli mukana yksi erilainen toiminnallinen tehtävä. Jo suunnittelun alussa itselläni oli vahva idea siitä, että tyttöjen tunnilla tutustuttaisiin erilaisiin kuukautistuosotteisiin. En halunnut vain seisoa edessä ja esitellä siteitä, vaan halusin ottaa lapset mukaan. Tämän toiminnallisuuden toteuttaminen oli helppoa. Kustansin itse muutamia erilaisia kuukautistuosotteita, sekä otin kotoani mukaan muutaman muoviastian. Muoviastiat täytettiin vedellä ja lapset pääsivät itse kokeilemaan ja katsomaan miten siteet ja tamponit käyttäytyvät kun ne kastuvat sekä yleisesti tutustumaan siihen miltä nämä kuukautistuosotteet ylipäänsä näyttävät ja miten ne toimivat.

Toiminnallisuus oli hyvin rento ja leikinomainen, tarkoituksena antaa tytöille turvalliseksi koettu tila tutustua kuukautistuotteisiin. Kulttuuri- sekä uskontoeroista johtuen on mahdollisuus ettei osa tytöistä ollut koskaan ennen nähnyt tai koskenut kuukautistuotteisiin. Samalla käytiin läpi koulussa sijaitsevia sidevarastoja sekä sitä, miten siiteen saa taiteltua roskeen tai kuljetettua huomaamattomasti esim. vessaan. Poikien tunnilla otin mukaan heidän koulunsa tarjoamat ipadit. Tunnin lopuksi olin etsinyt erilaisia murrosikään liittyviä testejä, joita he pääsivät tekemään sekä kertaamaan jo kertaalleen kuultua. Ymmärtämisen syventämiseksi esittelin myös poikien tunnilla erilaisia kuukautistuotteita. Vaikka yleisesti kuukautiset eivät poikia koske, on heidän silti hyvä ja tärkeää oppia myös niistä.

5.3.4 Yhteenvetotunnin toiminnallisuudet

Viimeinen tunti toimi yhteenvetotuntina. Opettajalta tuli toivetta jonkinlaisesta tietovisasta. Halusin vielä hyödyntää lapsilla käytössä olevia iPadeja. KAHOOT-pelit olivat ilmaisia tehdä, joten suunnittelin 25 kysymyksen KAHOOT-pelin. Peli sisälsi erilaisia kysymyksiä liittyen päivän aikana käytyihin teemoihin. Tiesin myös entuudestaan näiden lapsien innostuksen KAHOOT-pelejä kohtaan, joten heidän innostumisen oli varmaa.

6 TEEMAPÄIVÄN TOTETUS

6.1 Teemapäivän aikataulu

Teemapäivä toteutettiin 25.10.2022. Lapsilla oli ensiksi yksi lukujärjestyksen mukainen tunti ja itse saavuin paikalle sovitusti kello 8.45. Lasten 15 minuutin välitunnin aikana laitoin tekniikan kuntoon sekä testasin sen ja asettelin tarvittavat asiat esille. Alkuperäisen tarkoituksen mukaan lapsia olisi ollut 11, mutta lopullinen määrä oli 15. Materiaalit oli suunniteltu 12 lapselle, mutta tämä muutos vaikutti vain palapelin

tekemiseen. Alkujaan kaikilla olisi ollut oma palapeli, mutta nyt annoin mahdollisuuden tehdä pareittain. Teemapäivä oli suunniteltu kestävän kello 9–13. Yksi teemapäivän tunti kesti lukujärjestyksen mukaisen ajan, eli 45 minuuttia. Päivään sisältyi myös yksi pidempi välitunti sekä lounas.

6.2 Ensimmäinen tunti

Kello soi ja lapset saapuivat välitunnilta. Pieni hetki kului siihen, että lapset pääsivät rauhassa paikoilleen. Aloitin päivän esittelemällä itseni. Useimmat lapsista tiesivät jo kuka olin, mutta paikalla oli muutama lapsi kehen en harjoitteluni aikana ollut tutustunut. Samalla selitin lapsille mikä päivän tarkoitus oli ja miten se tulisi kulkemaan. Lähdimme käymään diasarjaa läpi ja kolmannen dian jälkeen oli ensimmäisen toiminnallisen hetken vuoro. Lapset pääsivät kokoamaan palapelejä. Olin ajatellut tähän kuluvaan aikaa noin 10–15 minuuttia kokonaisuudessaan, mikä paljastui aliarvioituksi. Lapset tykkäsivät palapelistä, mutta kokivat hankaluuksia hahmottaa mihin palat kuuluisivat, vaikka apuna oli mallikuvat.

Osa lapsista sai palapelin koottua ilman aikuisen apua, mutta jotkut tarvitsivat tukea lopputuloksen aikaansaamiseksi. Tämän kokemuksen jälkeen muuttaisin palapeliä helpommaksi. Vähentäisin palojen määrää, jolloin yksittäisiä paloista tulisi isompia ja helpommin hahmotettavia. Tämä myös vähentäisi kokoamiseen kuluvaan aikaa ja antaisi mahdollisuuden käydä enemmän dioja läpi. Halusin antaa lapsille mahdollisuuden saada palapelit valmiiksi, joten käytimme jäljellä olevan ajan niiden tekemiseen. Tämän vuoksi diasarjasta jäi osa käymättä läpi. Lapset saivat palapelit valmiiksi, josta seurasi onnistumisen kokemuksia.

6.3 Toinen tunti

Teemapäivän toisella tunnilla luokkaan jäivät tytöt. Tyttöjen tuntiin kuului erilaisia dioja, jotka kertoivat tytöille tapahtuvasta murrosiästä. Diasarja sisälsi myös pari diaa liittyen poikien murrosikään. On tärkeää kummallekin sukupuolelle oppia myös muutoksista, joita vastakkainen sukupuoli käy läpi. Toiminnallisena osuutena oli

erilaisiin kuukautist tuotteisiin tutustuminen. En halunnut yksin seisoa edessä ja kertoa eri tuotteista, vaan halusin osallistaa lapsia. Kotoa olin ottanut mukaani muutaman muoviasian johon tytöt laittoivat vettä. Yhdellä parilla oli yksi vesiasia. Omakustanteisesti olin hankkinut erilaisia siteitä sekä tamponeja.

Lapset pääsivät itse tutustumaan tuotteisiin, niiden toimintatyyleihin sekä kokeilemaan mitä tuotteille käy kun ne kastuvat. Kulttuurit eroavat naisten kuukautisiin suhtautumisen kanssa laajasti, joten halusin tehdä tilanteesta mahdollisimman rennon sekä turvallisen. Lapsista huomasin, että heitä jännitti. Jännityksestä huolimatta he uskalsivat reippaasti osallistua ja kokeilla sekä kysyä mieltä askarruttavia kysymyksiä. Lapset saivat enemmän irti jännittävästä aiheesta kun siihen oli yhdistetty tekemistä. Tämä näkyi myös palautekyselyssä, jossa yksi lapsista oli vastannut vedellä leikkimisen, eli kuukautist tuotteisiin tutustumisen päivän kivoimmaksi tekemiseksi. Aikataulutus oli hyvin suunniteltu toiselle tunnille. Aikaa riitti diasarjoille sekä osallistavalle tekemiselle.

6.4 Kolmas tunti

Kolmannella tunnilla pääsivät pojat tutustumaan tarkemmin poikien murrosikään. Poikien diasarjaan kuului myös pari diaa koskien kuukautisia. Vaikka kuukautiset koskevat enemmän tyttöjä, on poikien silti tärkeää oppia niistä. Opettamalla myös poikia, vähennetään kuukautisiin kuuluvia ennakkoluuloja sekä mahdollista ”likaisuuden” leimaa. Kolmannelle tunnille halusin ottaa toiminnallisuuteen mukaan elektroniikan. Lapsilla oli käytössään koulun tarjoamat iPadit, joita hyödynnettiin tällä tunnilla. Lapset pääsivät kokeilemaan erilaisia murrosikään liittyviä testejä, joita oli ilmaiseksi saatavilla Nuortennetti.fi- sivuilla, jota ylläpitää Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Aikataulutus toimi hyvin tälläkin tunnilla. Nyt jos suunnittelisin päivän, sisällyttäisin kolmannelle tunnille vielä jonkun toisen toiminnallisuuden mihin ei kuuluisi elektroniikan käyttämistä. Nyt testit olivat diasarjan lopussa, joten joku pieni toiminnallisuus diasarjojen välissä olisi ollut hyvä.

6.5 Neljäs tunti

Neljäs tunti oli kaikille yhteinen. Alkuperäisen suunnitelman mukaan viimeisellä tunnilla olisi keskusteltu päivän tapahtumista, mutta koska ensimmäisen tunnin aikataulutus ei onnistunut, jäi viimeiselle tunnille vielä diasarja läpikäytäväksi. Edellisellä välitunnilla olin käynyt läpi diat ja valinnut sieltä tärkeintä tietoa sisältävät diat nyt viimeisellä tunnilla käytäväksi. Halusin toteuttaa kaikki suunnittelemani toiminnalliset osuudet, joten jotkut diat piti käydä nopeammin läpi. Murrosikään liittyvä Maa-meri-laiva-tyylinen peli toteutettiin ennen murrosikään liittyviä dioja.

Tämä antoi niin minulle kuin paikalla olevalle opettajalle tietoa siitä, mitä lapset jo ennestään tiesivät. Peli toi ilmi sen, että lasten ennakkotiedot olivat hyvin suppeat. Olin suunnitellut päivän lopettamiseksi KAHOOT-pelin, jolle piti jättää viimeisestä tunnista aikaa. Diat ehdittiin käymään läpi, mutta opittujen asioiden toistamiseksi tarkoitettu ”Murkkualias” piti jättää pois. ”Murkkualias”-kortit jätin luokan opettajan haltuun, että he voisivat paremmalla ajalla pelata niillä sekä muistella oppimaansa. KAHOOT-peli oli lapsille erittäin mielekäs. Se toimi myös konkreettisena keinona nähdä, kuinka paljon tietoa lapsille oli muistiin jäänyt.

Kysymykset olivat yksinkertaisia, kirjoitettu sellaiseen muotoon että ne olivat helppo ymmärtää myös heikommalla suomen kielen taidolla ja aikaa oli varattu riittävästi joka kysymystä kohden. Vastaukset jakautuivat melkein puoliksi. Osa oli sisäistänyt oppimansa hyvin ja löytyikin muutama kuka osasi vastata suurimpaan osaan oikein. Mutta vastapainona oli myös lapsia, joilla tiedon sisäistäminen ei ollut täysin onnistunut.

7 TEEMAPÄIVÄN ARVIOINTI

Tämä kappale käsittelee opinnäytetyön teemapäivää koskevia loppupalautteita oppilailta sekä opettajalta.

7.1 Lasten teemapäivän loppupalaute

Loppupalaute suoritettiin Google Forms-muodossa. Lapset pystyivät antamaan vastaukset anonyymisti. Alustavan suunnitelman mukaan lapset olisivat täyttäneet palautekysymykset viimeisellä tunnilla, mutta aikataulullisista muutoksista johtuen oppilaat täyttivät palautekyselyt opettajansa kanssa myöhemmin teemapäivän jälkeen. Palautekysymykset oli muotoiltu mahdollisimman helposti ymmärrettäviksi. Kyselyssä oli mahdollisuus vain kirjoitettuun vastaukseen. Näin poistettiin helpoimman ja nopeimman vastauksen antaminen. Kirjoitetun vastauksen antaminen laajensi myös mahdollisuutta erilaisiin palautteisiin.

Moni lapsi vastasi yksinkertaisesti, sekä laaja-alaisesti, mutta muutamat vastaukset olivat yksityiskohtaisempia. Ensimmäiseksi kyselyssä kysyttiin mitä mieltä lapsi oli teemapäivästä. Suurimmasta osasta lapsien vastauksista tuli ilmi, että heidän mielestään teemapäivä oli hyvä. Muutaman mielestä päivä oli outo. Toinen kysymys käsitteli mieluisinta asiaa teemapäivässä. Vastaukset olivat hyvin eriävät. Osa vastasi että ”ei mikään” kun taas muutama oli sitä mieltä että lempiasia oli KAHOOT-pelin pelaaminen. Yksi lapsi oli vastannut lempiasiakseen ”se missä me käytettiin vettä.”, viitaten tyttöjen tunnilla tapahtuneeseen kuukautistutuotteisiin tutustumiseen. Suurimman osan mielestä päivässä ei ollut mitään, mistä he eivät olisi tykänneet.

Yhden lapsen mielestä palapeli oli sellainen mistä hän ei tykännyt. Palaute voi kertoa siitä, että palapeli oli liian haastava tai että palapelien aihe ei ollut lapselle mieluinen. Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin lasten mielipidettä siihen, olisiko joku asia kannattanut tehdä eri tavalla. Melkein kaikki vastasivat ”ei”. ”Kyllä”-vastauksia ei ollut yhtään, pari ei osannut sanoa. Yksi kysymys käsitteli yleistä palautetta teemapäivästä. Yleinen palaute oli positiivista sekä kiittelyä. Kaksi lasta oli vastannut päivän olleen ”pitkä”.

Jos tulevaisuudessa teemapäivän tyyliä opetuskokonaisuuksia järjestetään enemmän, voisi päivän pituutta miettiä. Asioiden sisäistämistä voisi myös auttaa opetuksen jakaminen kahteen päivään, tai jopa useampaan pienempään opetusosioon. Näin teemapäivät pystyttäisiin myös paremmin sijoittamaan muun opetuksen joukkoon. Tällöin oppimismäärä ei olisi kerralla liian suuri ja antaisi kasvattajalla myös mahdollisuuden

keskittyä vielä enemmän tiettyyn aiheeseen. Oppilaat myös ehtisivät miettiä jo opetettuja asioita ja ehkä jopa rohkaistua kysymään itseä mietityttäviä aiheita.

7.2 Koulun henkilökunnan loppupalaute

Teemapäivästä saatu henkilökunnan palaute oli erittäin positiivista. Heidän mielestään sisältö oli sitä mitä pitikin olla. Koulun henkilökunnan mielestä teemapäivän eri materiaalit olivat hyvin suunniteltu kokonaisuus. Monta tuntia sekä monta asiaa oli tuotu hänen mielestään erittäin ehyesti yhteen. Lapsille materiaaleja luodessa on tärkeää pohtia sitä, kuinka lasten motivaation saisi mahdollisimman pitkäaikaiseksi. Henkilökunta kehui diaesitysten värimaailmaa, fontteja sekä kuvitusta ja yksi opettaja korosti huomanneensa päivän aikana lasten olleen hyvin motivoituneita ja keskittyneitä diaesitysten seuraamiseen.

Heidän mielestään materiaaleissa lähestyttiin hienosti huumorin ja leikkimielisyyden kautta monille arkaa aihetta, kumminkaan tekemättä pilaa tärkeistä asioista. He toivat ilmi sen, että monien lasten erinäisistä uskontotäustoista johtuen, eivät he kuule kotona seksuaalikasvatukseen liittyviä asioita, mikä myös lisäsi lasten mielenkiintoa teemapäivää kohtaan. Yksi opettajista kertoi, että joskus joku oppilaiden vanhemmista on esittänyt toiveen minkälaista tietoa tai kuvia seksuaalikasvatukseen liittyen ei lapsille saisi opettaa tai näyttää. Häneltä oli myös tultu kysymään oppilaan toimesta, miksi hän opettaa sellaisia aiheita.

Teemapäivään osallistuneiden lasten vanhemmille olivat opettajat laittanut etukäteen viestiä, kertoen päivän käsittelevän seksuaalikasvatukseen liittyviä opetussuunnitelmaan kuuluvia asioita. Teemapäivän jälkeen ei ollut tullut kielteistä palautetta. On mahdollista, että joissain kodeissa ei ole ymmärretty lähetettyä viestiä. Luultavaa myös on, etteivät lapset ole teemapäivästä kotona paljoakaan puhuneet. Henkilökunnan mielestä materiaaleja oli teemapäivässä riittävästi. Vaikka kaikkia toiminnallisia tehtäviä ei ehditty käymään läpi, materiaalin runsaus kertoi minun valmistautuneen mahdollisiin aikataulumuutoksiin hyvin.

Lapsille ikävämpää olisi ollut se, että materiaalit olisivat kesken päivän loppuneet. Esiintymistäni hän kehui luontevaksi ja rauhalliseksi. Osalla lapsista suomen kielen ymmärtäminen on heikkoa, jolloin rauhallisesti ja selkeästi puhuminen on tärkeää. En lukenut teemapäivän aikana tekstejä suoraan dioista, mikä oli henkilökunnan mielestä hyvä. Näin heidän mielestään myös lasten mielenkiinto säilyi paremmin.

Henkilökunta kehui paljon myös toiminnallisia tehtäviä. Ne olivat heidän mielestään juuri näille lapsille hyvin mietittyjä; mielenkiintoisia mutta tarpeeksi yksinkertaisia. He korostivat erityisesti toiminnallisten osuuksien tärkeyttä tällaisia aiheita läpi käytäessä. Koulun henkilökunnan palaute yksinkertaistettuna oli se, että päivästä ei puuttunut mitään.

7.3 Oma arvio teemapäivästä

Teemapäivä toteutui mielestäni hyvin suunnitelmien mukaisesti. Aikataulullisesti ongelmaa tuotti lasten suunniteltua suurempi ajankäyttö ensimmäisessä toiminnallisessa osuudessa. Tämän takia tuntisuunnitelmia piti muokata, jotta asiat ehdittiin silti käymään hyvin läpi. Loppujen lopuksi päivä kuitenkin alkoi ja loppui suunnitelmien mukaan. Ensimmäisenä toiminnallisena tehtävänä oli koota palapeli, mitä nyt jälkikäteen ajatellen muokkaisin hieman helpommaksi. Materiaaleja oli tarpeeksi. En ole yksin koskaan pitänyt suurempia esityksiä, mutta oman arvioni mukaan suoriuduin päivän pitämisestä hyvin. Jännityksestä johtuneet sekaisin menneet sanat, tai muut pienet ”mokailut” eivät haitanneet yleisöä.

Lasten mielenkiinto säilyi teemapäivän loppuun asti, vaikka päivä olikin pitkä. Jouduin valitsemaan itse tekemieni ”Murkkualias”-korttien sekä KAHOOT:in väliltä. Oli hyvä ratkaisu jättää Alias välistä ja valita KAHOOT. Lapset tykkäsivät pelistä erittäin paljon ja KAHOOT toimi hauskana lopetuksena pitkälle päivälle.

8 POHDINTA

8.1 Teemapäivän hyödynnettävyys

Opinnäytetyöhöni kuuluvaa teemapäivää voi soveltaa ja muokata monin tavoin. Teemapäivä olisi voinut keskittyä esimerkiksi täysin käsittelemään vain murrosikää. Näin asioita voisi käydä tarkemmin läpi, sekä ottaa tunne- sekä mediataitoja mukaan opetukseen. Teemapäivää voisi soveltaa niin, että pidettäisiin yleiset murrosiän asiat ensin omana kokonaisuutenaan, ja tytöille ja pojille erilleen pidettävät tunnit voisikin pitää myöhemmin, esim. viikon päästä.

Ensimmäisten pidettyjen oppituntien jälkeen voisi luokkaan jättää esille kysymyslaatikon. Näin lapset pystyisivät itsekseen tai porukoissa pohtimaan asioita, sekä viikon aikana laittamaan kysymyksiä laatikkoon, mitä sitten erillisillä tai yhteisillä tunneilla käytäisiin läpi. Tämä voisi lisätä kysymysten määrää, kun lapset saisivat muutaman päivän aikaa kaiken tiedon miettimiseen. On myös mahdollista laittaa kysymyslaatikko luokkaan ennen teemapäivää, jolloin tunti rakentuisi lasten kysymyksien pohjalta.

Mahdollisuutta olisi myös siihen, että erilliset tunnit pitäisi samaa sukupuolta oleva aikuinen. Lasten olisi luultavammin helpompi esittää arkoja kysymyksiä samaa sukupuolta olevalle. En väheksy sitä että esim. mies opettaisi tytöille kuukautisiin liittyviä asioita, tai pojille erektioista puhuisi nainen. Yleisien murrosiän tapahtumien, tunnekasvatuksen ja mediataitojen opettamisessa voi olla kumpi vain. Mutta kun lapsia voi olla monista eri uskonto- ja kulttuurikunnista, missä voi olla tarkatkin rajat, saman sukupuolen opettaja aroissa asioissa toimisi myös uskontojen ja kulttuurien kunnioittamisena. Tällaisen teemapäivän pitämistä voisi tapahtua joka vuosi.

On olemassa opettajia, jotka OPS:sta huolimatta eivät halua opettaa seksuaalikasvatusta tai he laittavat lapset vain itsenäisesti lukemaan aiheesta. Opettajalta voi myös vuosien kuluessa kadota into aiheen opettamiseen. Kaikki eivät myös koe itselleen luontevaksi puhua asiasta, sillä seksuaalikasvattajan on erittäin tärkeää olla itse sinut aiheen kanssa. Tällaisten ulkoapäin tuotavien seksuaalikasvatuksen teemapäivien

avulla saisivat kaikki osallistua tasavertaisesti laadukkaaseen seksuaalikasvatukseen. Ulkopuolinen opettaja voi tuntua myös lapsista kiinnostavammalta. Oppilaista voi olla myös luontevampaa kuunnella ja keskustella arasta aiheesta jonkun muun kuin tutun luokanopettajan kanssa.

Teemapäiviä voisivat pitää myös esim. terveydenhoitajaopiskelijat. Teemapäivä toisi heille arvokasta kokemusta ja teemapäivistä voisi tulla erittäin antoisia niin opiskelijoille itselleen, kuin oppilaillekin. Teemapäivää pystyy myös soveltamaan erittäin monella tavalla, joten sitä saisi helposti muokattua erilaisille kohderyhmille. Opiskelijat ovat myös taitavavia hyödyntämään nykYTEKNOLOGIAA opetuksessa ja tietävät miten asioista puhutaan sosiaalisen median eri kanavilla. Laadukkaalla seksuaalikasvatuksella on suuri merkitys. Se antaa lapsille tärkeää yleistietoa ihmisen biologiasta ja seksuaalisuudesta. Asiallinen tieto voi myös suojata lasta. Laadukas seksuaalikasvatus myös vahvistaa lapsen minäkuvan kehittymistä.

Tässä teemapäivässä toteutetut materiaalit oli helppo tehdä. Yksinkertaisuutensa takia materiaaleja pystyisi myös tekemään yhdessä lasten kanssa. Tällaista teemapäivää ei ole kallis toteuttaa materiaalien puolesta, vaikka osallistujamäärä olisikin isompi.

8.2 Muita hyötyjä

Teemapäivän päätteeksi jätin kouluun muutamia erilaisia kuukautissuojapaketteja. Kuukautissuojia on teemapäivän toteuttamisen jälkeen haettu paljon. Olisi hyödyllistä ja tärkeää että mahdollisimman monessa luokassa oli varastossa kuukautistarvikkeita. Tänä päivänä useat koulut toimivat ilman terveydenhoitajaa. Kuukautissuojien lisäksi kouluun jäi myös suunnittelemani ”Murkkualias”-peli. Näin oppilaat voivat kerrata jo opittua.

8.3 Oma kasvu

Olin alun perin suunnitellut valmistuvani joulukuussa 2022. Aloitin alkuvuonna 2022 opinnäytetyöni suunnittelun ja alkuperäisen aikataulun mukaan teemapäivä olisi pidetty keväällä 2022. Olin ajatellut ottaneeni huomioon suunnitelmassani muut silloin

tapahtuvat opinnot ja mahdolliset muut muutokset, mutta keväällä tajusin suunnitelmani pettäneen. Keskityin enemmän muihin asioihin ja lopulta koin hankaluutta palata opinnäytetyön tekemiseen. Olin kesään 2022 asti priorisoinut opiskeluni töiden tekemisen edelle, mutta tuona kesänä työllistyin vakituisesti ja aliarvioin pahasti oman jaksamiseni. Sain opinnäytetyötä tehtyä, mutta hitaammassa aikataulussa.

Lopulta lokakuussa 2022 teemapäivä toteutui. Työt imaisivat jälleen mukaansa, jolloin raportin kirjoittaminen viivästyi. Monilta olin kuullut töiden ”sivuvaikutuksesta” opintojen loppuvaiheessa ja nyt olin joutunut siihen itse. Nyt maaliskuussa 2023 kirjoittaminen on loppusuoralla. Jos ajassa voisi palata taaksepäin, olisin pitänyt taukoa töistä opinnäytetyön takia ja valmistunut suunnitelmien mukaisesti. Erityiskasvatukseen suuntautuneet opintoni ovat olleet tueksi opinnäytetyötä tehdessä. Luokka, missä teemapäivä pidettiin, sisälsi niin erilaisia maahanmuuttotaustoja kuin erilaisia oppimistaustoja.

Karkeasti ja laajasti muotoiltuna erityiskasvatukseen kuuluu erilaisten ihmisten ymmärtäminen ja tasa-arvoinen kohtaaminen. Tämä kuului vahvasti opinnäytetyön sisältöön. Lähdin tuottamaan teemapäivää moninaisen taustan omaaville oppilaille, päämääränä päivä, joka olisi tasa-arvoinen ja kaikki huomioiva, mutta myös opettavainen. Lopputulemana teemapäivä, jota voi ideana muokata hyvinkin laajasti eri ihmisten tarpeisiin. Teemapäivän aiheeseen oli helppo tutustua. Löysin laajalti erilaisia kirjoja sekä tietoa internetistä. Huomasin, että moni aiheeseen liittyvä kirja tai julkaisu oli jo 2000-luvun alkupuolelta. Hyödyllistä olisi näiden materiaalien nykyaikaistaminen. En kokenut seksuaalikasvatusta mitenkään itseäni jännittävänä aiheena, mikä olisi saattanut tuottaa haasteita siitä puhumiseen.

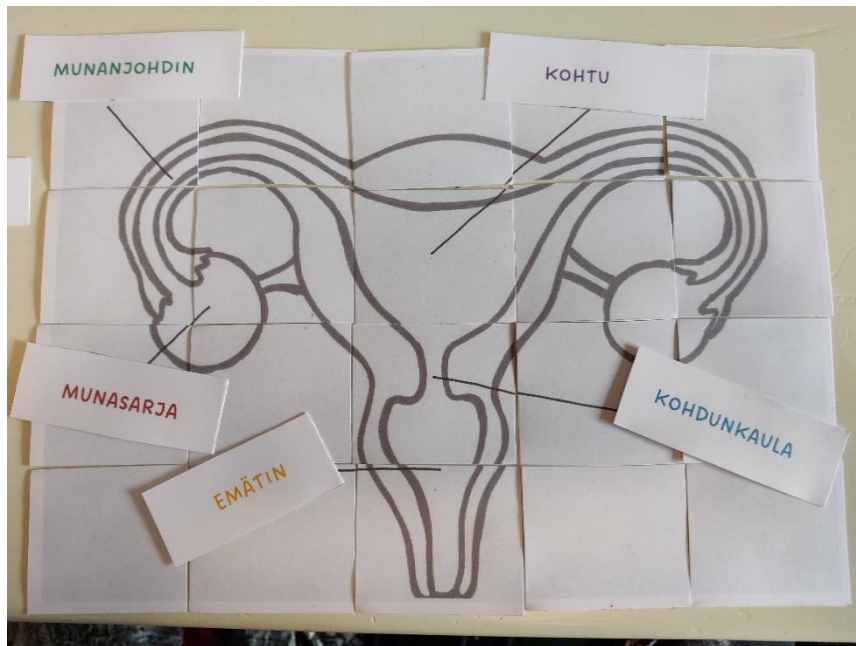
Seksuaalikasvatuksessa tärkeää on, että seksuaalikasvatusta toteuttava ei ole aiheesta häpeissään. Paljon ns. valmiita toiminnallisia materiaaleja ei seksuaalikasvatukseen ole tai ne on tarkoitettu enemmän yläasteikäisille ja sitä vanhemmille. Materiaaleja löytyi myös pienten lasten seksuaalikasvatukseen, mutta ala-asteikäisille sopivat materiaalit olivat vähissä. Sain itse suunnitella täysin kaikki opinnäytetyöhön tulleet materiaalit. Inspiraatiota sain hieman muualta, mutta paljon sain käyttää omaa luovuuttani. Materiaalien piti myös olla sellaisia, että lapset innostuisivat niistä. Yksinkertaisia, mutta mukaansatempaavia.

Luonteeltani en ole se ensimmäinen äänessä oleva, ja yksinesiiintymiset ovat jääneet peruskoulussa aiheutuneiden traumojen päällystämiksi. Tämän opinnäytetyön toteuttaminen antoi itselleni suurta ammatillista kasvua. Hyppäsin suoraan syvään päähän, kun pidin yksinäni neljä tuntia kestäneen teemapäivän. Olin jännittänyt päivää paljon, mutta kun kellon lyödessä 13 näin luokasta poistuvan iloisia ja kiitteleviä lapsia, tunsin ylpeyttä itseäni kohtaan. Haastoin itseni ja selvisin siitä.

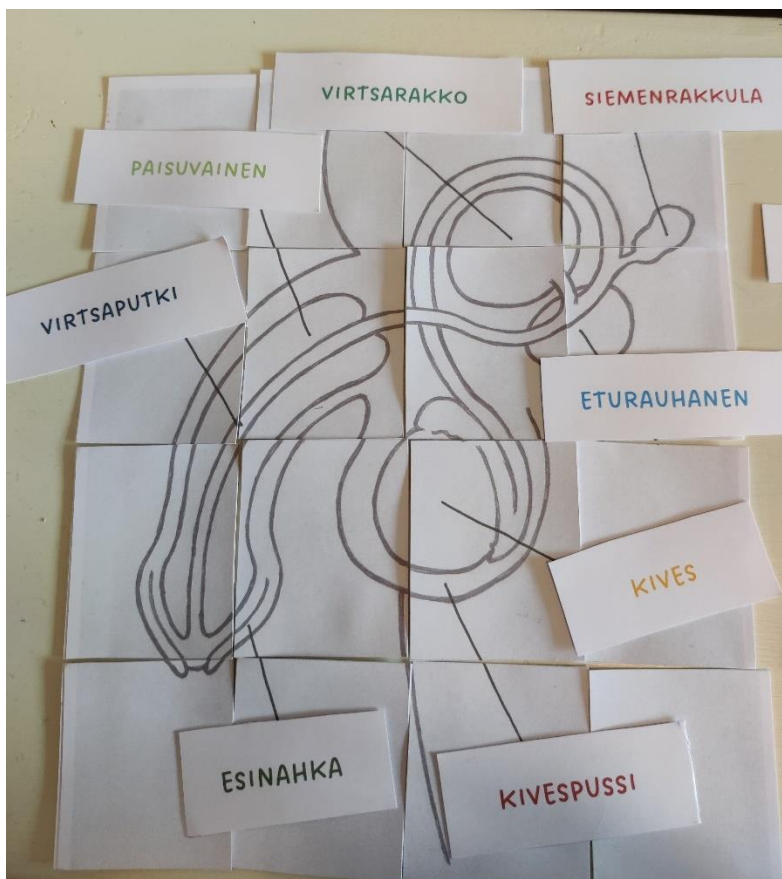
9 OPINNÄYTETÖN MATERIAALIT

Murrosikä-teemaiset sanaselityskortit. ”Murkkualias”

Naisen sukupuolielimiin liittyvä palapeli sekä eri osien tunnistamiseen tarkoitettut nimilaput.

Miehen sukupuolielimiin liittyvä palapeli sekä eri osien tunnistamiseen tarkoitettut nimilaput.

LÄHTEET

Ala-Luhtala, R. & Valkama-Hietamäki, S. (toim.). (2016). Maahanmuuttajien seksuaaliterveyden edistäminen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Bildjuschkin, K. Seksuaalinen hyvinvointi ja nuori maahanmuuttaja. s. 45–52. Theseus.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121182/JAMKJULKAI-SUJA2292016_web.pdf?sequence=1

Ala-Luhtala, R. & Valkama-Hietamäki, S. (toim.). (2016). Maahanmuuttajien seksuaaliterveyden edistäminen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.
 Brusila, P. Seksuaalisuus eri kulttuureissa. s.32–44. Theseus.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121182/JAMKJULKAI-SUJA2292016_web.pdf?sequence=1

Bernelius, V. & Huilla, H. (2021). Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtioneuvosto.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162857/VN_2021_7.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Bildjuschkin, K. & Malmberg, A. (2000). Kerro meille seksistä, nuorten seksuaalikasvatus. Tammi.

Byströmin Ohjaamo. (8.3.2019). Tyttöjen murrosikä. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=B0i3B_hNz0s

BZgA, WHO. (2010). Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. Valopaino Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Cacciatore, R. (n.d.) Ihmisterveysoppi. Alkukeskusteluaiheita. Väestöliitto. Haettu osoitteesta 2/2023 <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/ihmisterveysoppi/oppitunnit/murrosika/alkukeskusteluaiheita>

Cox, L. (2018). Pojan kirja. Tactic Publishing.

Cox, L. (2018). Tytön kirja. Tactic Publishing.

Ekman, C. (n.d.) Seksuaalikasvatus. Haettu 4/2023 osoitteesta <https://charlottaekman.com/index.php/seksuaalikasvatus/>

Hansen, S., Jäppinen, M., Latvala, J. & Sams, A. (2016). Kunniakäsitykset ja väkivalta. Ihmisoikeusliitto. Haettu 2/2023 osoitteesta https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/06/Kunniak%C3%A4sitykset-ja-v%C3%A4kivalta_B5_nettiliittei.pdf

Heino, J., Janatuinen, E. (2013). Seksuaalisuudesta toiminnallisesti – ideoita ja kokeiluja. Seksuaalikasvatuksen materiaaleja ja innovaatioita peruskoulun työntekijöille. [AMK-opinnäytetyö, Metropolia Ammattikorkeakoulu]. Theseus. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58510/Seksuaalisuudesta_toiminnallisesti.pdf?sequence=1

Heinonen, M., Jortikka, S., Kohtamäki, J., Korhonen, M., Kuusela, O., Laine, A., Nyberg, T. & Palosaari, M. (2015). Tutkimusmatka, Ympäristöoppi 5. 1.–2. painos. Kustannusosakeyhtiö Otava

Ihmisoikeusliitto. (n.d.). Ihmisoikeudet.net. Mitä seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat? Haettu 23.2.2023 osoitteesta <https://ihmisoikeudet.net/>

IPPF. (2012). Increasing the knowledge base on young people's sexual and reproductive health and rights in Europe. Summary report of qualitative research conducted in five European countries under the SAFE II project. International Planned Parenthood Federation (IPPF), European network. Brussels.

Johansson, A. (n.d.) Seksuaalioikeudet ja seksuaalikasvatus. Nuortenlinkki.fi. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/seksuaalisuus-ja-sukupuoli/seksuaalioikeudet-ja-seksuaalikasvatus>

Jäntti, M. (7.6.2022). Maailmalla kiristetään aborttilakeja – jos nämä asiat tapahtuisivat, saattaisi raskauden keskeytys hankaloitua Suomessakin. Yle uutiset. Haettu 8.3.2023 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-12468411>

Kangaskoski, H. (2021). Lapsen oikeus kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen. Lapsenoikeudet.fi. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://www.lapsenoikeudet.fi/blogi/lapsen-oikeus-kokonaisvaltaiseen-seksuaalikasvatukseen/>

Kangasniemi, T. (5.12.2018). Varissuon aluepoliisi: "Turussa ylivoimaisesti vaarallisin paikka on keskusta". Turkulainen. Haettu 3/2023 osoitteesta <https://www.turkulainen.fi/paikalliset/1399137>

Keskitalo, P., Körkkö M., Norvapalo, K. (toim.), Paksuniemi M. (2019). Opaskirja oppilaan kohtaamiseen monikulttuurisessa koulun arjessa. Siirtolaisuusinstituutti. Haettu 1/2023 osoitteesta <https://siirtolaisuusinstituutti.fi/wp-content/uploads/2019/12/si-j-26-www.pdf>

Klemetti, R., Matikka, A., Seppänen, J. & Surcel, H.-M. (2017). Ulkomaalaistaustaisten nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveystietämys Kouluterveyskyselyssä 2015. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54(3).

Korhonen, R. & Kärkkäinen A. (2020). Alakoulun seksuaalikasvatus opettajien kokema. [Pro gradu- tutkielma. Itä-Suomen yliopisto.] Erepo. Haettu osoitteesta https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/22298/urn_nbn_fi_uef-20200504.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lastensuojelun Keskusliitto. (n.d.). Lapsen oikeuksien sopimus. Haettu 3/2023 osoitteesta <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Lehtinen, T. (10.8.2020). Varissuo on Suomen monikulttuurisimpia lähiöitä, ja tuore kirja kertoo, että sen asukkaat suojautuvat rasismilta rajun huumorin avulla: ”Tässä on tulevia terroristeja!”. Helsingin sanomat. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006596896.html>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. (2020). 12–15-vuotiaan pojan fyysinen kehitys. Haettu 10/2022 osoitteesta <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-pojan-fyysinen-kehitys/>

Nazarenko, S. (2011). Mun elämä - Mun valinta. Nuorten seksuaalioikeudet ja kehitys. Väestöliitto.

Nummelin, R. (1997). Seksuaalikasvatusmateriaalit: millaista seksuaalisuutta nuorille. Stakes.

Oinonen, M., Susineva, A. (2021) Seksuaalikasvattajan käsikirja. (2. uudistettu painos). Hiv-Säätiö. https://hivpoint.fi/wp-content/uploads/2021/11/seksuaalikasvattajan_kasikirja_2021.pdf

Pakarinen, M. (2019). Ammattiin opiskelevien nuorten seksuaalikäyttäytyminen ja siihen liittyvät tiedot ja asenteet ennen seksuaaliterveysinterventiota ja sen jälkeen. [Väitöskirja. Tampereen yliopisto] Trepo. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1089-9>

Plaisted, C.A. (2012). Poikien jutut. Karisto

Plaisted, C.A. (2012). Tyttöjen juttuja. Karisto

Poikien Puhelin. (16.4.2020). MURROSIKÄ I Mitä siinä tapahtuu? YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=pFMM641Gn7s&t=51s>

Rasinkangas, J. (2014). Maahanmuuttajien asumisen keskittyminen Turussa. Kaupunkitutkimusohjelma. Turun kaupunki. Haettu osoitteesta https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/tutkimuskatsauksia_2014-3.pdf

Satakunnan Ammattikorkeakoulu. (n.d.). Kirjallisten töiden ja opinnäytetyön ohjeet. Erilaiset opinnäytetyön muodot. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://www.samk.fi/opinnaytetyon-ohjeet/>

THL. (2021). Kouluterveyskyselyn tulokset. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>

THL. (2021). Kulttuurisensitiivinen seksuaalikasvatus. Haettu 1/2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/kulttuurisensitiivinen-seksuaalikasvatus>

Tilastokeskus. (n.d.). Maahanmuuttajat väestössä. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>

Tilastokeskus. (2021). Ulkomaan kansalaiset. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulko-maan-kansalaiset.html>

Turun kaupunki. (2021). Kasvatus- ja opetuslautakunta. Selvitys palveluverkkoratkaisujen mahdollisista vaikutuksista koulujen ja väestön eriytymisen vähentämiseen Itä-Turun alueella. Haettu osoitteesta <https://ah.turku.fi/kasopelk/2021/0324004x/4326540.htm>

Turun kaupunki. (2020). Kaupunkistrategian indikaattorit. Haettu osoitteesta https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_kaupunkistrategiaindikaattorit_25_03_2020.pdf

Unicef. (n.d.) Lapsen oikeuksien sopimus. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Varissuon koulu. (n.d.). Varissuon koulu. Haettu 1/2023 osoitteesta <https://blog.edu.turku.fi/varissuonkoulu/varissuon-koulu/>

Varissuon Työ ja Toiminta ry. (2020) Yhdistys. <https://vtry.fi/yhdistys/>

ViVa- Viisaat valinnat. (9.9.2019). Kuukautisista tietoa pojille. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=3JDXuXTA2l4>

ViVa- Viisaat valinnat. (9.9.2019). Normaali kuukautiskierto. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=VnAub65Q0PE>

Väestöliitto. (n.d.). Normit ja oikeudet. Haettu 2/2023 osoitteesta <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/normit-ja-oikeudet/>

LIITE 1

17.3.2023 11.15

Mitä tänään opittiin? - Details - Kahoot!

Mitä tänään opittiin?

2 plays • 16 players

A private kahoot

Questions (25)

1 - Quiz

Kumpi on oikein?**30 sec**

Sitiö

Siittiö

2 - True or false

Munasarjat tuottavat siittiöitä**30 sec**

True

False

3 - Quiz

Kumpi on oikein?**30 sec**

Alkio kehittyy sikiöksi

Sikiö kehittyy alkioksi

4 - True or false

Kohtu sijaitsee istukan seinämässä**30 sec**

True

False

17.3.2023 11.15

Mitä tänään opittiin? - Details - Kahoot!

5 - Quiz

Kuinka kauan raskaus kestää?

30 sec

9kk

12kk

3kk

15kk

6 - Quiz

Mikä on merkki siitä että vauvan keuhkot toimivat?

30 sec

Vauva puhuu

Vauva itkee

Vauva tanssii

Vauva on hiljaa

7 - True or false

Raskauden aikana on turvallista käyttää päihteitä

30 sec

True

False

8 - True or false

Kun siittiö ja munasolu kohtaavat, tapahtuu hedelmöittyminen

30 sec

True

False

17.3.2023 11.15

Mitä tänään opittiin? - Details - Kahoot!

9 - Quiz

Mitkä vaihtoehtoista tuottavat siittiöitä?

30 sec

Kohtu

Virtsarakko

Kivekset

Munanjohdin

10 - True or false

Mies tuottaa munasoluja

30 sec

True

False

11 - True or false

Kaikki murrosiät ovat erilaisia

30 sec

True

False

12 - Quiz

Kuinka kauan murrosikä keskimäärin kestää?

30 sec

10-12 vuotta

5-8 vuotta

1-2 vuotta

2-5 vuotta

17.3.2023 11.15

Mitä tänään opittiin? - Details - Kahoot!

13 - True or false

Hormonit aiheuttavat murrosiän

30 sec

True

False

14 - True or false

Murrosiässä tunteet voivat nopeasti vaihdella

30 sec

True

False

15 - Quiz

Kuinka monta erilaista hikirauhasta on?

30 sec

5

2

4

3

16 - True or false

Murrosikäisen ei tarvitse koskaan peseytyä

30 sec

True

False

17 - Quiz

Kenellä kuukautiset ovat merkki murrosiästä?

30 sec

Pojilla

Tyttöillä

17.3.2023 11.15

Mitä tänään opittiin? - Details - Kahoot!

18 - Quiz

Mitä tarkoittaa sukukypsä?

30 sec

- Pituuskasvun alkua
- Siemensyöksyjen tai kuukautisten alkua
- Ihon rasvoittumista
- Karvojen kasvamista

✗

✓

✗

✗

19 - Quiz

Aiheuttaako kohdun limakalvon irtoaminen kuukautiset?

30 sec

- Kyllä
- Ei

✓

✗

20 - Quiz

Mitä sai puristaa?

30 sec

- Mustapäät
- Finnit
- Valkopäät

✗

✗

✓

21 - Quiz

Voivatko pojat ihastua poikiin ja tytöt tyttöihin?

30 sec

- Ei
- Kyllä

✗

✓

17.3.2023 11.15

Mitä tänään opittiin? - Details - Kahoot!

22 - Quiz

Kokevatko kaikki ihastumisen tunteita?

30 sec

Ei

Kyllä

23 - True or false

Kuukautissuojia voi ostaa vain apteekeista

30 sec

True

False

24 - Quiz

Mikä on kondomin ostamisen ikäraja?

30 sec

15v

18v

30v

Ei ole ikärajaa

25 - Quiz

Olenko nyt oppinut kaiken?

30 sec

Kyllä!

En ihan vielä!

En oppinut mitään

Mistä kaikki alkaa?

Mitä ajatuksia ja tunteita koet?

Miten vauvoja tehdään?

★ Vasta kun olet itse valmis

Aikuiset tekevät vauvoja kun heillä on suuria tunteita toisiansa kohtaan ja haluavat perustaa perheen

Vauva saa alkunsa yhdynnässä eli kun mies ja nainen harrastavat seksiä

Yhdynnäksi kutsutaan sitä kun mies työntää erektion jäykistämän peniksen naisen emättimeen.

Hei siittiö! Minä olen munasolu!

Mies saa yhdynnässä siemensyöksyn, missä kiveksistä purkautuu peniksen kautta emättimeen siemennestettä, eli spermaa.

Siemensyöksy sisältää miljoonia pienenpieniä siittiöitä

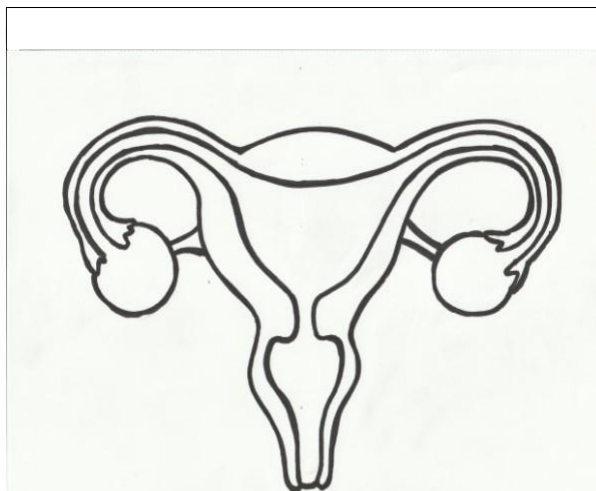
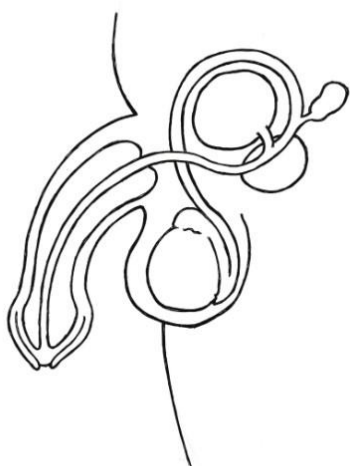
Nopeus on valttia siittiö, mikä ensimmäisenä ehtii tunkeutumaan munasolun sisään, voittaa.

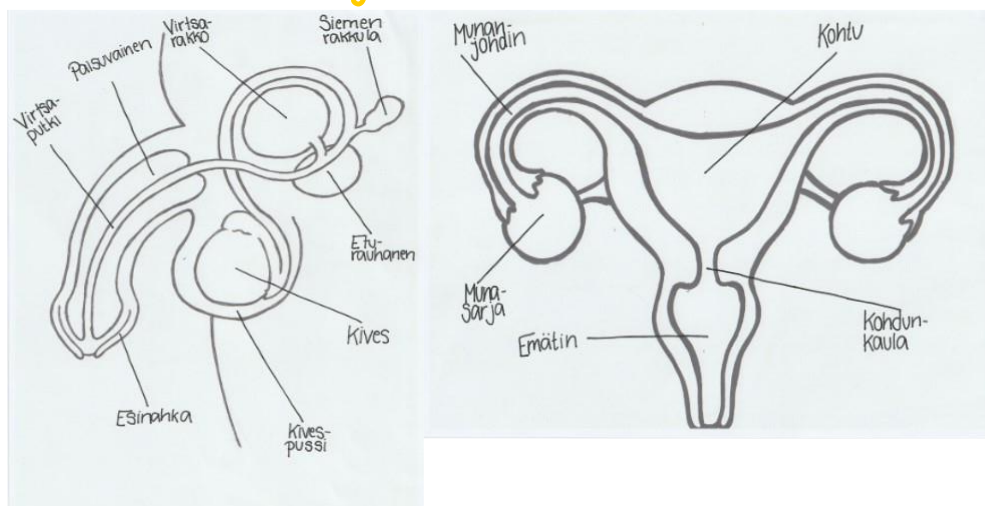
Kun siittiö tunkeutuu munasoluun, tapahtuu hedelmöittyminen

Toimintatauko!

Kokoa sukupuolielimet ja nimeä ne!

Missä kaikki sijaitsevat?

Munasolun matka sikiöksi.

Kun munasolu hedelmöittyy, kehittyy se ensiksi alkioksi, mistä matka jatkuu sikiöksi.

Munasolu alkaa jakautua. Noin viikon kuluessa siitä on muodostunut monisolainen pallo, mikä kiinnittyy kohdun seinämään.

Solut jatkavat lisääntymistä, ja niistä kehittyy alkio.

8 viikon ikäinen alkio on noin 3cm mittainen. Nyt se on kehittynyt sikiöksi.

★ Sikiöllä on jo pienet jalat ja kädet sekä sykkivä sydän.

Valmistautuminen ulkomaailmaan!

Raskaus kestää 9kk ja aikana sikiötä suojaa sikiövesi.

Kohdussa sikiö pyörii ja potkii, mikä auttaa sen lihaksia kehittymään!

Kohdun seinämässä sijaitsee istukka, minkä avulla sikiö saa tarvitsevaansa ravinnon ja hapen äidin verenkierrosta.

Raskauden aikana EI saa käyttää päihteitä, koska ne voivat siirtyä istukan kautta sikiöön. Ne vaikuttavat tulevan lapsen koko elämään.

Vihdoin perillä!

9kk on ohi ja vauva on valmis syntymään! Tätä on odotettu!

Kaikki synnytykset ovat erilaisia. Toisilla on kiire ja toiset nauttivat vielä hetken.

Vauvat syntyvät yleensä pää edellä, emättimen kautta.

Syntyessään vauva alkaa huutamaan, mikä on merkki siitä, että vauva on alkanut hengittämään omien keuhkojensa avulla!

Vielä katkaistaan napanuora, jolloin vauvan verenkierto alkaa itse toimia.

Sometime later...

Toimintatauko!

Tiedätkö, mitkä murrosiän muutokset sopivat kenellekin?

Voihan murrosikä...

Murrosikä eli **puberteetti** on aikaa jolloin kehossasi tapahtuu suurimmat muutokset!

Murrosiän alkamiselle ei ole yhtenäistä tai "normaalia" ikää.

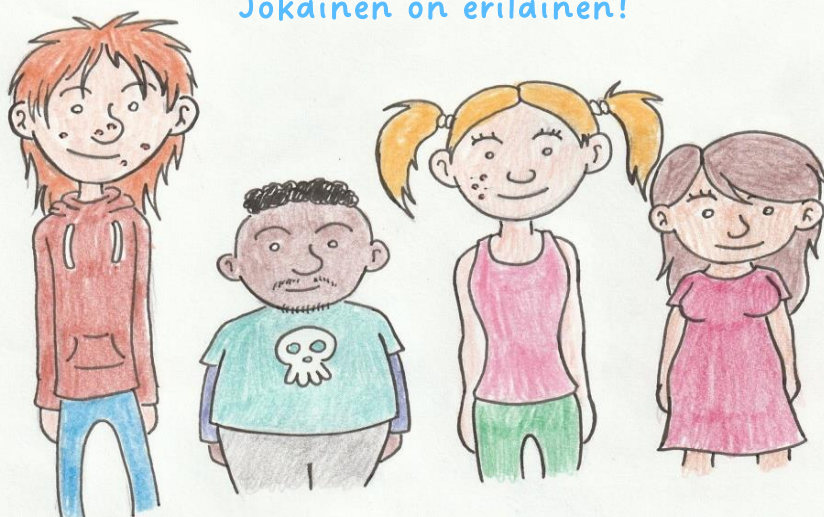
Työillä murrosikä alkaa useimmiten 8-14 vuotiaana, kun taas pojilla useimmiten 9-15 vuotiaana.

Joillakin muutoksia voi näkyä vielä nuorempana tai vasta vanhempana.

Myöskin muutosten nopeus on yksilöllistä.

Keskimääräinen kesto murrosiälle on 2-5 vuotta.

Jokainen on erilainen!

Mikä saa murrosiän alkamaan?

Hormonit! Kaiken saa alulle hormonit.

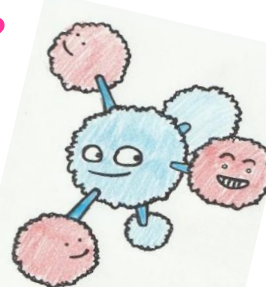
Mitä sitten ovat hormonit?

Hormonit ovat kehon kemiallisia lähettiläitä

Ne;

-Polkaisevat murrosiän käyntiin

-Toimivat kehon tiedonantajina miten kehittyä ja muuttua

Hormoneita kuljettaa verenkierto ja ne saavat aikaan solussa ja elimissä erilaisia tapahtumia!

Voihan ärsytys...

Murrosiässä tapahtuu muutoksia myös aivoissasi.

Aivosi kehittyvät jolloin henkisesti alat aikuistumaan!

Riehuvat hormonit ja aivojen kehittyminen yhdistettynä tuottavat sinulle monenlaisia uusia tunteita.

Mielialasi voivat vaihdella hurjasti!

Vanhemmat eivät ole enää niin hauskoja sekä omanikäisen seuran merkitys kasvaa!

★ Nämäkin kokemukset ovat normaaleja!

Pidä tauko!

Ota päikkärit!

Pyydä anteeksi!

Mikä täällä haisee?

Murrosiässä hikoilu lisääntyy

Hikirauhasia on kahdenlaisia

Isot hikirauhaset tuottavat hikeä mikä reagoi ihobakteerien kanssa aiheuttaen hienhaju.

Peseydy vähintään joka toinen päivä ja AINA liikunnan jälkeen!

Nopea huuhtelu ei riitä!

★ Torju hienhaju peseytymällä!

Paras ystävä deodorantti!

Koska lapsia voi saada?

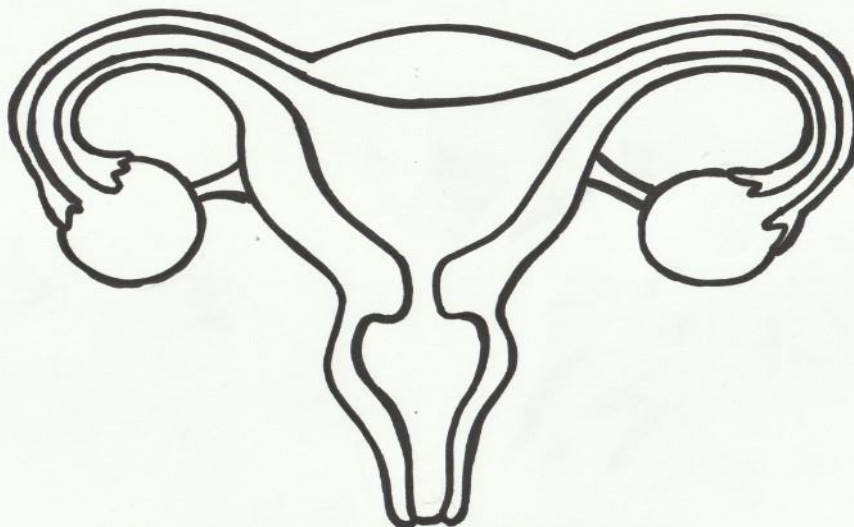
Pojat tulevat sukukypsiksi eli kykenevät saamaan lapsia siemensyöksyjen alettua

Tytöillä taas kuukautiset ovat merkki siitä että tyttö kykenee tulemaan raskaaksi

Munasolu irtoaa ennen kuukautisvuotoa joten tytön on mahdollista tulla raskaaksi myös ennen ensimmäisiä kuukautisia

Mikä munasolu olikaan?

Mitä muuta on vielä odotettavissa?

Kasvupyrähdys! Vuodessa pituutta voi tulla jopa 10cm!
Keskimäärin pojat ovat 6cm pidempiä.

Äänenmurros!

Ääni muuttuu matalammaksi. Helposti huomattava varsinkin pojilla!

Vartalo saa uusia muotoja!

Pojilla lihaksisto vahvistuu ja hartiat levenevät!

Tytöillä rinnat kasvavat sekä reidet, pakarot ja lantio levenevät!

Voihan finni.

Murrosikä saa ihon tuottamaan enemmän rasvaa, mikä tukkii ihohuokoset.

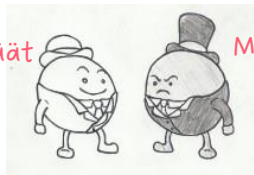
Tukkeutuminen voi tuoda finnejä kasvoille, kaulalle, hartioille tai selkään.

Saako puristaa?

KYLLÄ

EI

Valkopäät

Mustapäät
Finnit

Rakkauden viemää!

Murrosikä on ihastumisen ja rakkauden aikaa
Mutta, myös pettymysten ja sydänsurujen aikaa

Voi tuntua siltä, ettet pysty muuta ajattelemaan
kuin sitä yhtä

Tai, voi tuntua siltä ettei kukaan kiinnosta sinua sillä
tavalla

Tytöt voivat ihastua toisiin tyttöihin
Kun taas pojat voivat ihastua toisiin poikiin
Joku voi ihastua sekä tyttöihin että poikiin

Kaikki tunteet ovat normaaleja!

Toimintatauko!

Pelataan murkkualiasta!

Loppupalaute!

<https://forms.gle/6gfxC94m3f8Pf32A8>

THE END

Tekijä:
Tonja Tähtinen

Kuvitus:
Markus Ihamäki

Toiminnallinen opinnäytetyö 2022
Satakunnan Ammattikorkeakoulu

Seksuaalikasvatuksen teemapäivä
Varissuon koulun 6-6 luokille
25.10.2022

Lähteet

- Cox, L. (2018). PojanKirja TacticPublishing
- Cox, L. (2018). TytönKirja TacticPublishing
- Heinonen, M., Jortikka, S., Kohtamäki, J., Korhonen, M., Kuusela, O., Laine, A., Nyberg, T. & Palosaari, M. (2015). TutkimusmatkaYmpäristöopp5. 1.-2. painos KustannusosakeyhtiöTava'
- Nummelin, R. (1997). Seksuaalikasvatusmateriaalitillaista seksuaalisuutta nuorilleStakes
- Plaisted, C.A. (2012). Poikienjutut Karisto
- Plaisted, C.A. (2012). Tyttöjenjuttuja Karisto

Poikien tunti

Kaikki ovat erilaisia
Eriaisuus on normaalia

<https://www.youtube.com/watch?v=pFMM641Gn7s&t=51s>

Pippelipuhetta

*Kaikki koot ovat normaaleja!
Toisilla murrosikä etenee nopeammin.*

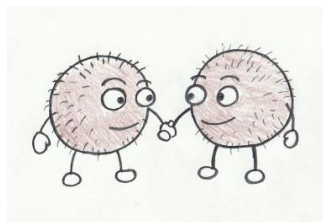
Peniksellä on 2 perustehtävää.
Arvaatko mitä ne ovat?

Kuten hiusten värin ja jalkojen koon, myös peniksen koon määrää DNA.

Peniksen kasvu alkaa noin 12 vuoden iässä.
Kivesten kasvu alkaa noin vuotta aikaisemmin.

TIESITKÖ?

Penis on oikeasti bumerangin muotoinen!
Juuri on piilossa lantion sisällä, kiinnittyneenä häpyluuhun!

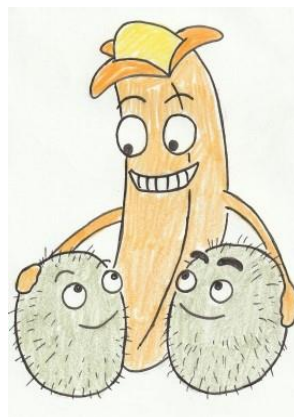
Erektiossa penis jäykistyy, kun veri täyttää sen ja saa sen kovettumaan.

Erektio mahdollistaa siemensyöksyn.

Murrosiässä ilmenee **yllätyserektioita**.

Silloin voi ainoastaan odottaa, että ne menevät ohi.

KOSKAAN ei saa pakottaa erektiota loppumaan.

Ps. Apuna voi käyttää esim. kirjaa tai reppua!

Murrosiässä voi ilmetä myös märkiä unia!

Niissä mukavan unen jälkeen voi lakanassa näkyä siemennestettä, eli spermaa.

Ympärileikkauksessa poistetaan esinahan kärki.

Ympärileikkauksia tehdään uskonnollisista sekä terveydellisistä syistä.

Peniksen toimintaan ei vaikuta se, onko esinahkaa vai ei!

On tärkeää pitää penis puhtaana!

Jos esinahkaa ei ole leikattu, pitää pestessä muistaa vetää sitä taaksepäin .

★ *Voit opetella käyttämään pyykinpesukonetta!*

Tiesitkö?

Pippeli kutistuu kylmässä!
Keho säästää silloin lämpöä!

https://www.youtube.com/watch?v=BOi3B_hNz0s

Tytöt? Mitä sellaiset ovat?

Pojilla kivekset tuottavat testosteronia, kun taas tytöillä munasarjat valmistavat estrogeeniä

Tytöillä alkavat kuukautiset 10 -14 vuoden iässä.
Silloin emättimen kautta poistuu kohdusta verta.

Kuukautisten aikana munasarjoista vapautuu munasolu, mikä tarkoittaa että tytöistä tulee sukukypsiä

Kuukautiset voivat aiheuttaa tytöissä ärtymystä sekä heillä voi olla koviakin kipuja

Käytössä voi olla housuihin asetettavia kuukautissiteitä sekä emättimeen asetettavia tamponeja

Myöskin tytöille kasvaa karvoja, osa tytöistä ja naisista häpeää karvoitustaan.

Niin tytöillä kun pojilla, karvojen kasvuun vaikuttaa perimä!

Häpeää voi tuottaa myös aikaisin alkaneet vartalon muutokset.

Älä kiusaa normaaleista muutoksista!

<https://www.youtube.com/watch?v=3JDXuXTA2I4>

Vastuullista seksiä!

Tärkeintä on aloittaa seksin harrastaminen kun itse tuntee olevansa siihen valmis! Ei muiden painostuksesta.

Seksiä voi harrastaa myös vain nautinnon vuoksi.

Tällöin valittavana on erilaisia ehkäisykeinoja.

Ehkäisyllä estetään miehen siittiöitä hedelmöittämästä naisen munasolua.

Mitä vastuullisuus on?

Mitä ajattelet vastuullisuudesta?

Saako toista koskea ilman lupaa?

Kumman vastuulla ehkäisy on?

Voiko tietynlainen pukeutuminen olla suostumus?

Tarkoittaako hymyily suostumusta?

Miten ehkäistä?

Mitä ehkäisyvaihtoehtoja tiedät?

KONDOMI

Tehty lateksista, eli luonnonkumista

Rullataan auki jäykistyneen peniksen suojaksi

Ainoa miehille suunnattu ehkäisy sekä ainut ehkäisykeino mikä suojaa sukupuolitaudeilta!

Myydään niin Prismoissa kuin Supermarketeissa sekä apteekeissa.

Ostamiseen Ei ole ikärajaa!

Naisille on suunnattu enemmän ehkäisyvaihtoehtoja.

Tiedetyin on ehkäisytabletti

Muita vaihtoehtoja ovat esim.

- ehkäisykapseli
- hormonikierukka tai kuparikierukka
- minipillerit
- ehkäisykannu

Aina näitä ei käytetä vain ehkäisyn takia

Joillakin vaikutusta myös

- aknen ehkäisyyn
- runsaisiin kuukautisiin ja kuukautiskipuihin

Karvoja kaikkialla!

Murrosiän myötä, alkaa karvojen kasvu!

★ Myös perimä vaikuttaa!

Pojilla karvoja kasvaa monille puolille kehoa, esim.

- jalkoihin
- rintakehään
- selkään ja pakaroihin
- kämmenselkiin jne.

Karvojen kasvu etenee yksilölliseen tahtiin!

Häpykarvojen kasvu alkaa keskimäärin 12,5 -13 vuoden iässä

Häpykarvoilla tarkoitetaan peniksen ympärille kasvavia karvoja koska ne kasvavat häpyluun kohdalla

Parta kasvaa!

★ Pyydä apua parranajon aloitukseen!

Yksi odotetuimmista murrosiän muutoksista

Kuten muissa karvoissa, myös parrankasvu on **YKSILÖLLISTÄ**

Toisilla karvat ovat paksuja, toisilla ohuempia. Toisen karvat kasvavat nopeasti ja toisen hitaasti. Jollakin ei kasva niitä juuri ollenkaan.

Parrankasvu ei myöskään ole miehuuden merkki!

Testaillaan!

Tunnetko pojat?testi

<https://www.nuortennetti.fi/mieli-ja-keho/murrosika/poika/tunnetko-pojat-testi/>

Mitä tiedät murrosiästä?testi

<https://www.nuortennetti.fi/2020/02/murrosika/>

Tunnetko tytöt?testi

<https://www.nuortennetti.fi/mieli-ja-keho/murrosika/tytto/tunnetko-tytot-testi/>

Kiitos!

Tekijä:

Tonja Tähtinen

Kuvitus:

Markus Ihamäki

**Toiminnallinen opinnäytetyö 2022
Satakunnan Ammattikorkeakoulu**

**Seksuaalikasvatuksen teemapäivä
Varissuon koulun 6-b luokille
25.10.2022**

Lähteet

- Cox, L. (2018). Pojankirja TacticPublishing
- Cox, L. (2018). Tytönkirja TacticPublishing
- Heinonen, M., Jortikka, S., Kohtamäki, J., Korhonen, M., Kuusela, O., Laine, A., Nyberg, T. & Palosaari, M. (2015). Tutkimusmatka, Ympäristöoppi 5. 1.-2. painos Kustannusosakeyhtiötava'
- Nummelin, R. (1997). Seksuaalikasvatusmateriaalitillaistaseksuaalisuuttanuorille Stakes
- Plaisted, C.A. (2012). Poikienjutut Karisto
- Plaisted, C.A. (2012). Tyttöjenjuttuja Karisto

Videoiden lähteet

Byströmin Ohjaamo. (8.3.2019). Tyttöjen murrosikä. YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=80i3R_hNz0s

Poikien Puhelin. (16.4.2020). MURROSikä I Mitä siinä tapahtuu? YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=pFMM641Gn7s&t=51s>

ViVa - Viisaat valinnat. (9.9.2019). Kuukautisista tietoa pojille. YouTube

<https://www.youtube.com/watch?v=3JDXuXTA2l4>

Tyttöjen tunti

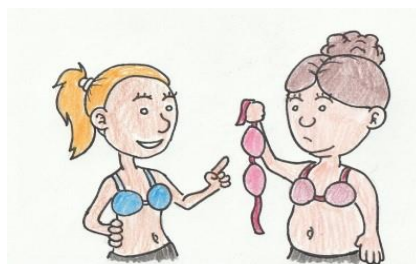
Kaikki ovat erilaisia.
Erilaisuus on normaalia

[https://www.youtube.com/
watch?v=B0i3B_hNz0s](https://www.youtube.com/watch?v=B0i3B_hNz0s)

Voihan tissit...

Rintojen kasvu alkaa noin 8-14 vuoden iässä

On normaalia, että kasvaessaan rinnat ovat kipeät, aristavat ja jopa kutisevat!

Tiesitkö että rintojen kasvu jatkuu noin 5-6 vuotta?

2021 lopulla Suomessa oli 2 805 441 naista, eli yhteensä noin 5 610 882 erilaista rintaa!

KAIKEN NÄKÖISET JA KOKOISET RINNAT OVAT NORMAALEJA

OPITAAN RINTALIIVEISTÄ!

Ei ole sääntöä koska ensimmäiset liivit pitää hankkia.

- Rintojen ei tarvitse olla tietyn kokoiset, vaan päätös tulee itseltäsi .

Monet suosivat alussa ensiliivejä koska...

- kupittomat
- pehmeät ja joustavat

Rintaliivit voivat hieman auttaa kipeyden ja arkuuden kanssa!

Tärkeintä rintaliivien hankkimisessa on oikean koon löytäminen!

- Itse mittaaminen
- Ammattilaisen apu

Liivejä löytyy monenlaisia vaihtoehtoja

Erilaisia liivimalleja

<https://www.youtube.com/watch?v=VnAub65QOPE>

Kuukautiset...? Mitä ne ovat?

Mitä kuukautiset tarkoittavat?

- Kohdusta poistuu kohdun limakalvo sekä pieni määrä verta emättimen kautta

Useimmiten alkavat 10-14 vuoden iässä, mutta on myös NORMAALIA, jos kuukautiset alkavat vuotta tai kahta aikaisemmin tai myöhemmin

Vuoto kestää muutamasta päivästä noin viikkoon.

Kuukautiskierto kestää n. 28 päivää

- Alussa kierto voi olla epäsäännöllistä
- Kierto lasketaan alkavan ensimmäisestä vuotopäivästä

★ Kuukautiset kestävät aina 45-55 ikävuoteen asti!

Kuukautiset voivat aiheuttaa

- mielialan vaihtelua
- väsymistä
- rintojen aristamista
- kouristuskipua alavatsaan ja selkään

Ihanat kamalat kuukautiset!

★ Lämpö voi helpottaa kouristuksia!

Ennen ensimmäisiä kuukautisia, voi tulla tahmeaa valkoista vuotoa. Ei huolta, sekin on NORMAALIA!

Kuukautisvuoto voi olla sakeaa, ohutta, paakkuista sekä kirkkaanpunaista tai tummanruskeaa. Vuoto voi olla runsasta tai pientä. Kaikki NORMAALIA!

Kaikki kipu ja epämukavuus ei ole normaalia. Jos olo on erittäin kipeä, eikä särkylääkkeet auta, on oikea paikka silloin gynekologi.

Mitä ovat siteet ja tamponit?

KUUKAUTISSITEET

Tarttuu pikkuhousuihin tarrapinnan avulla

Vaihdettava muutaman tunnin välein

Siivekkeellisiä ja siivettämiä

- Siivekkeet pitävät siteen paremmin paikoillaan

Eri kokoisia vaihtoehtoja erilaisille vuotomäärille sekä yökäyttöön

Tiedätkö, mitä siteelle tapahtuu kun sen kanssa menee uimaan?

TAMPPONIT

Pieneksi puristettu vanupötkö

Asetetaan emättimen sisään, mistä se imee kuukautisveren

Toisessa päässä naru, poistamista varten (mikä ei katkea).

Sopiva kaikkeen urheiluun, myös uimiseen!

Eri kokoisia eri vuotomäärille

Useimmat aloittavat käytön muutamien kuukautisten jälkeen, mutta aloittaa voi heti jos itse haluaa!

Tamponia voi pitää 8 tuntia, jonka jälkeen se on vaihdettava! Liian pitkään olleesta tamponista voi joskus harvoin seurata toksinen sokkioireyhtymä, mikä vaatii VÄLITÖNTÄ lääkarinhoitoa!

Kaikenlaisia karvoja...

Murrosikä saa karvojen kasvun lisääntymään

Ihokarvat ovat tärkeitä!

Haarojen välissä olevia karvoja kutsutaan häpykarvoiksi, koska ne ovat häpyluun kohdalla!

Vanhemmiten toiset päättävät ajaa ihokarvojansa, kun toiset antavat niiden olla luonnontilassa.

Päätös on sinun omasi.

Karvoja alkaa ilmestymään

- kainaloihin
- kasvoihin
- jalkoihin
- haarojen väliin

★ Karvojen poistoon on monia tapoja!

<https://www.youtube.com/watch?v=pFMM641Gn7s&t=51s>

Voi pojat...

Yksi poikien murrosiän odotetuimpia muutoksista on peniksen kasvamisen alkaminen.

Tämä voi aiheuttaa myös häpeää, jos toisilla kasvu tapahtuukin "paremmin".

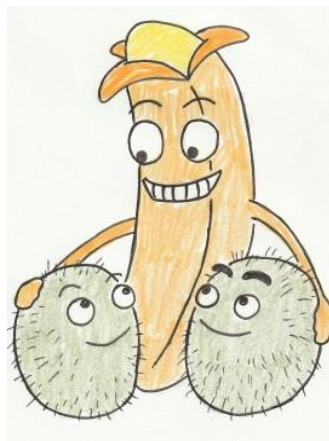
Murrosiässä pojat voivat kokea yllätyserektioita, mitkä voivat aiheuttaa noloja tilanteita.

Joillakin pojilla on poistettu peniksestä esinahka. Tämä muuttaa sen ulkonäköä, mutta ei vaikuta sen toimintaan.

Häpeää voi tuottaa myös liian pieni tai olematon karvojen kasvu sekä jos kasvu on liian runsasta.

Pojilla sekä tytöillä karvojen kasvuun vaikuttaa perimä!

Erilaisia tilanteita voi seurata myös äänenmurroksesta. Pojilla tämä tapahtuu voimakkaammin.

Vastuullista seksiä!

Tärkeintä on aloittaa seksin harrastaminen kun itse tuntee olevansa siihen valmis! Ei muiden painostuksesta.

Tutustu itseesi!

Tutki intiimimpiä osiasi ja opettele erottamaan ne toisistaan! Käytä apuna peiliä.

Seksiä voi harrastaa pelkästään nautinnon takia

Silloin apuun tulevat erilaiset ehkäisyvälineet!

Mitä vastuullisuus on?

Mitä ajattelet vastuullisuudesta?

Saako toista koskea ilman lupaa?

Kumman vastuulla ehkäisy on?

Voiko tietynlainen pukeutuminen olla suostumus?

Tarkoittaako hymyily suostumusta?

Mitä ehkäisyvälineitä on?

Mitä ehkäisyvaihtoehtoja tiedät?

Kondomi

Tehty lateksista, eli luonnonkumista

Rullataan miehen jäykistyneen peniksen päälle

AINOA ehkäisykeino mikä suojaa myös sukupuolitaudeilta!!

Ei ikärajaa ostamiseen! Saa ostettua niin Prismoista kuin Supermarketeista ja apteekeista

Naisille on suunnattu enemmän ehkäisyvaihtoehtoja.

Tiedetyin on ehkäisytabletti

Muita vaihtoehtoja ovat esim.

- ehkäisykapseli
- hormonikierukka tai kuparikierukka
- minipillerit
- ehkäisykannula

Aina näitä ei käytetä vain ehkäisyn takia

Joillakin vaikutusta myös

- aknen ehkäisyyn
- runsaisiin kuukautisiin ja kuukautiskipuihin
- kuukautisten siirtämiseen

Tunnetko tytöt-testi

Testaillaan!

<https://www.nuortennetti.fi/mieli-ja-keho/murrosika/tytto/tunnetko-tytot-testi/>

Mitä tiedät murrosiästä-testi

<https://www.nuortennetti.fi/2020/02/murrosika/>

Tunnetko pojat-testi

<https://www.nuortennetti.fi/mieli-ja-keho/murrosika/poika/tunnetko-pojat-testi/>

Kiitos !

Tekijä:

Tonja Tähtinen

Kuvitus:

Markus Ihamäki

Toiminnallinen opinnäytetyö 2022
Satakunnan Ammattikorkeakoulu

Seksuaalikasvatuksen teemapäivä Varissuon koulukokoukselle
25.10.2022

Lähteet

Cox, L. (2018). Pojan Kirja TacticPublishing

Cox, L. (2018). Tytön Kirja TacticPublishing

Heinonen, M., Jortikka, S., Kohtamäki, J., Korhonen, M., Kuusela, O., Laine, A., Nyberg, T. & Palosaari, M. (2015). Tutkimusmatkämpäristöoppä. 1.-2. painos Kustannusosakeyhtiö Otava

Nummelin, R. (1997). Seksuaalikasvatusmateriaali nuorille Stakes

Plaisted, C.A. (2012). Poikien jutut Karisto

Plaisted, C.A. (2012). Tyttöjen juttuja Karisto

Videoiden lähteet

Byströmin Ohjaamo. (8.3.2019). Tyttöjen murrosikä. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=B0N380s>

Poikien Puhelin. (16.4.2020). MURROSikä I Mitä siinä tapahtuu? YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=pFMM641Gn7s&t=51s>

ViVa - Viisaat valinnat (9.9.2019). Normaali kuukautiskierto. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=VnAub65QOPE>